

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 6 • DECEMBAR 2012 • BROJ 67

ЗАКОНИ У ПРОЦЕДУРИ: О ПРОСВЕТНОЈ ИНСПЕКЦИЈИ, ОСНОВНОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

У току је допуњавање законског оквира за реформу система образовања, процеса који неоправдано дуго траје, делом и због тога што просветне и законодавне власти нису довршиле законски оквир да се реформа успешно оконча. За разлику од сектора универзитетског образовања који је уоквирен у складу са Болоњском декларацијом и Законом о високом образовању који је претрпео неколико измена, делом и под притисцима стручне јавности и корис-

ника система и који је и због тога добио релативно високу оцену за учињено, део који се односи на највећи део система – основно и средње образовање и даље чека Закон о основној, односно Закон о средњој школи. У том односу снага боље су прошли чак и предшколци и запослени у ученичком и студентском стандарду који су добили lex specialis законе којима су ови сектори законски уоквирени и „покривени“. (→ *Наставак шексиа на страни 3. и 4.*)

ПРЕГОВОРИ: САД НИ МИ НЕЋЕМО, ОНО ШТО ХОЋЕМО!

На седници Председништва СрпС-а, очи последње рунде преговора представници СрпС-а из Војводине су гласали за прихватање модификованог Протокола, у коме би се у преамбули брисао део реченице „у циљу побољшања материјалног положаја запослених у просвети“ као и тачке 3. и 4. Владиног Протокола, пошто наводно иритирају највећи број запослених у просвети (иако се ради о формулацијама из Закона о буџету). Нажалост, гласање је показало да нема већине, већ су се чланови Председништва нашли у позицији пола-пола и одлука није донета, тако да је de facto на снази остала Одлука Председништва од 1. септембра.

Непотписивањем Протокола кога су претходно потписали синдикати здравства, а затим синдикати предшколских установа и синдикати високошколских установа, синдикати запослених у основним и средњим школама и домовима ученика остали су таоци условљавања потписа једног синдиката, пристанком другог, што је такође довело до блокаде преговарачког процеса.

У сваком случају интересантно је то ко је и зашто против тога да Влада редовно извршава све обавезе према запосленима у просвети и гарантује редовну исплату плата запосленима за ову и на-

редну годину, да не смањује број запослених у овој и наредној години, да поштује законску одредбу о повећању плата, да настави рад и донесе Уредбу о коефицијентима и да у року од наредне три године успостави однос између најмање и највеће плате у основним и средњим школама и ученичким и студентским домовима од 1:3, а у високом образовању од 1:5, да обезбеди исплату јубиларних награда и начине да то ураде јединице локалне самоуправе под претњом обуставе преноса трансферних средстава, да исплати једнократну новогодишњу, односно светосавску награду и да дуг према војвођанским просветарима измири до краја децембра 2012. године.

На преговорима је председник СрпС-а Слободан Брајковић категорички одбацио било какву могућност да потпише Протокол, рекавши да је једини захтев СрпС-а корекција коефицијената (што је у супротности са Протоколом који је Председништво СрпС-а донело у септембру). (→ *Наставак шексиа на страни 6. и 7.*)

СТРАТЕГИЈА ОБРАЗОВАЊА У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

„Систем образовања је први и најважнији елемент животне и развојне инфраструктуре сваког појединца, друштва и државе, јер његов укупан ефекат одређује квалитет свих других система“, изјавио је министар просвете Жарко Обрадовић, представљајући у Скупштини Србије Стратегију развоја образовања до 2020. Циљ Стратегије образовања је стварање развијеног друштва заснованог на знању, рекао је министар. Према његовим речима, образовање мора имати кључну улогу у економском, културном, социјалном, политичком и укупном развоју друштва, као и у побољшању конкурентског капацитета Србије у Европи и савременом свету. Да би се то постигло, на основу садашњег стања, које је, како је навео Обрадовић, оптерећено многим проблемима, као што су мали број високообразованих и велики број функционално неписмених -

стратегијом су утврђени кључни циљеви дугорочног развоја - повећање квалитета образовања, већи обухват становништва на свим образовним нивоима, достизање релевантности и повећање ефикасности.

Планирано је и повећање јавног финансирања са садашњих 4,5% на 6% БДП-а до 2020, рекао је министар, напомињући да је важно да унапреди социјална димензија и обезбеди једнаке шансе за све. „Држава мора да подржи и унапреди бесплатно основно и средње образовање, да обезбеди бесплатне уџбенике и подстиче школовање на вишим нивоима. Само тако можемо постати економски просперитетно, социјално стабилно и демократско друштво, спремно и способно за европске интеграције,“ поручио је министар просвете.

(→ *Више на страни 8.*)

У овом броју можете још читати:

ОНИ СУ БИЛИ ПРВИ	стр. 2
НОВА ШКОЛСКА ЛЕГИСЛАТИВА	стр. 3
ОТПРЕМНИНЕ СТИЖУ СА ЗАКАШЊЕЊЕМ	стр. 5
НОВО ЗВАЊЕ: ПРОФЕСОР НА СРПСКОМ И МАЂАРСКОМ	стр. 5
МЛАДИ НЕ ЖЕЛЕ ДА ЖИВЕ У СТРАХУ	стр. 8
У ЈАВНОМ СЕКТОРУ 7,6 ОДСТО	стр. 9
ПЛАТЕ 30 ОДСТО МАЂЕ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПРОСЕКА	стр. 10
ИЗОСТАЈАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ВЕРСКИХ РАЗЛОГА	стр. 11
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ШКОЛЕ НАГРАЂУЈУ БАКЕ АКО УВЕРЉИВО СЛАЖУ УЧИТЕЉЕ	стр. 12
ОБРАЗОВАНЕ ЖЕНЕ ЛЕКОВИТЕ ЗА ПАРТНЕРА	стр. 12

ONI SU BILI PRVI

U kratkoj i prilično haotičnoj istoriji moderne srpske prosvete, nije bilo malo onih koji su doprineli, često sukobljavajući se sa vlastima i nailazeći na otpore i nerazumevanje, tome da se obrazovanje u Srbiji institucionalizuje. Ovom prilikom podsećamo na najznačajnije ličnosti za institucije obrazovanja u Srbiji.

Prvi srpski popečitelj prosvete: DOSITEJ OBRADOVIĆ (Čakovo 1742 – Beograd 1811) Reformator vospitanija narodnog

Malo je detalja Dositejeve biografije koji su nepoznati široj javnosti. Teško je u savremenoj srpskoj istoriji naći ličnost koja je više doprinela prosvetnosti Srba, kako kroz obrazovne institucije tako i na druge načine. Umesto plemenskog i veroispovednog shvatanja nacije, Dositej je postavio novo i savremeno. Rušenje starog i propagiranje novog glavna je karakteristika njegovog doprinosa književnosti i kulturi.

Do njega, književnost je bila lokalnog, plemenskog ili veroispovednog karaktera, pisana pokrajinskim narečjem ili jezikom odgovarajuće veroispovedi. Dositej prvi svesno stvara pravu nacionalnu književnost na čistom narodnom jeziku, namenjenu najširim slojevima srpskog naroda. Do njega, na književnosti su isključivo radili crkveni ljudi za crkvene potrebe. On raskida sa tradicijom i počinje da unosi u narod napredne ideje sa Zapada, ono što je naučio i primio iz racionalističke filozofije XVIII veka.

Njegovo znanje je bilo obimno i raznoliko: prošao je kroz duhovni uticaj verske mistike, ruske dogmatičke književnosti, grčkih crkvenih reformatora, nemačkog protestantizma i francuskog i engleskog racionalizma. On kupi i prerađuje velike istine, poučne i lepe misli iz svih vremena i od svih naroda, od Platona i Aristotela do Labrijera, Molijera, Lesinga i Voltera. Kao ubeđeni pristalica racionalističke filozofije, Dositej veruje u svemoć razuma i nauku ističe iznad svega. Učiniti nauku i filozofiju dostupnim svim ljudima, i onim u najzabačenijim selima, jeste njegovo najviše načelo. Svi njegovi radovi su uglavnom zbirke prevedenih i prerađenih "raznih poučnih stvari", od "svega pomalo ali lepo", kako sam kaže.

Prvi Dositejev štampani rad "Ljubezni Haralampije" štampan je u Lajpcigu kao poziv za pretplatu na "Sovjete zdravog razuma". To je njegovo čuveno programsko pismo, gde su u vidu manifesta izložene njegove osnovne ideje: da je nameran štampati za narod jednu knjigu na prostom narodnom jeziku za proste seljake.

Kao praktičan mislilac i narodni učitelj, on nauku i književnost smatra samo kao sredstvo da se kod čoveka razviju "čovekoljublje i dobra narav", sve svodi na vaspitanje mladeži i smatra "tu stvar najnužniju i najpoželjniju čoveku na svetu". Kad govori o vaspitanju, Dositej ne misli na vaspitanje samo muške dece već i ženske. Umesto istočnjačkog i patrijarhalnog shvatanja ženine uloge u društvu on postavlja novo shvatanje u duhu racionalističke filozofije Zapada: traži da i ženska deca uče ne samo čitanje i pisanje već sva znanja dostupna muškarcima.

U poslednjoj godini života postao je prvi srpski popečitelj (ministar) prosvete u Sovjetu (Vladi). Bio je i upravnik svih škola u ustaničkoj Srbiji, a kao član Sovjeta učestvovao je i u izradi svih zakona.

Prvi predsednik Srpske kraljevske akademije JOSIF PANČIĆ (Ugrini 1814 – Beograd 1888) Botaničar

Pančić je rođen u selu Ugrini kod Bribira, u Vinodolu, Hrvatska (nekada Austrijsko carstvo), kao četvrto dete Pavla i Margarite. Prema predanju, Pančići su poreklom iz Hercegovine i od davnina su se doselili u selo Ugrini, koje se nalazi na severnim obroncima Velebita u sastavu Vinodolske opštine. Roditelji su mu bili siromašni, a stric mu je bio u Gospiću arhidakon, te ga je on sebi uzeo i o njegovom se školovanju starao. Nakon osnovnog i srednjeg školovanja u Gospiću i Rijeci, 1830. godine Josif Pančić prelazi u Zagreb da nastavi školovanje u visokoj školi Regia Academia Scientiarum. U dodiru sa nekim Madarima saznao je da u Pešti postoji Medicinski fakultet, na kome se u to vreme održavala i nastava iz prirodnih nauka. Postao je doktor medicine 7. septembra 1842. izradivši tezu Taxilogia botanica. Proveo je dve godine u

Ruksbergu u Banatu, gde se bavio i vaspitanjem dece vlasnika tamošnjih rudnika Hofmanova. Odatle se uputio u Beč da izvrši odredbu svoga herbarijuma. Boraveći u Beču upoznao se sa Vukom Karadžićem koji ga upućuje u Srbiju da stupi u državnu službu. U Srbiju stiže u maju 1846. godine za vreme vladavine kneza Aleksandra Karadorđevića i nailazi na vrlo loš prijem.

Gotovo sasvim ostao je bez sredstava za život i pomišljao je da se vrati, ali ga je u tome sprečio poziv Avrama Petronijevića, ministra spoljnih poslova, da se privremeno zaposli kao lekar u Jagodini i da radi na suzbijanju zaraze trbušnog tifusa, koja se širila među radnicima fabrike. U februaru 1847. postavljen za kontraktualnog lekara i fizikusa jagodinskog okruga. Iste godine je zatražio otpust iz austrougarskog podanstva i prijem u srpsko podanstvo. Krajem iste godine dobio je premeštaj u Kragujevac i postavljen je na upražnjeno mesto za privremenog okružnog fizikusa 12. novembra 1847. godine.

Iduće, 1850. godine 8. januara primljen je u Društvo srpske slovesnosti (preteče Srpske akademije nauka i umetnosti), a 1853. postavljen je za profesora prirodnih nauka u Liceju, najpre za kontraktualnog, a 1854. za redovnog profesora. U to vreme nije imao nijedan objavljen naučni rad. Postavljen je za profesora samo na osnovu saznanja i uverenja da je on najbolji poznavalac flore Srbije.

Godine 1855. Pančić je prvi put čuo da u Zapadnoj Srbiji postoji posebna vrsta četinar – omorika. Deset godina kasnije dobio je dve njene grane. Trebalo je da prođe još deset godina da na planini Tari, u zaseoku Đurići, 1. avgusta 1877. (prema nekim izvorima, 1875) pronađe do tada nepoznati četinar – omoriku, koja je po njemu dobila ime Pančićeva omorika. Tokom svoga višegodišnjeg rada otkrio je 102 i opisao oko 2500 biljnih vrsta. U Liceju i docnije u Velikoj školi Pančić je ostao do kraja života.

Prvi rektor Liceja u Kragujevcu ATANASIJE NIKOLIĆ (Bački Brestovac 1803 – Beograd 1882) Pravnik koji je voleo zemlju meriti i karte sačinjavati

Lomila su se koplja oko toga hoće li mladi Atanasije biti zanatlija, što je predlagao otac Nikola, trgovac, ili će poći „na nauke“, u čemu ga je podržavala majka Marija. Prevagnula je ova druga strana: upornošću majke završava gimnaziju u Sremskim Karlovcima, a uz pomoć ujaka, trgovca Marka Despotovića, odlazi da studira filozofske nauke u Đeru. Zvanje pravnika koje je dobio po završenim studijama, nije ga privlačilo. Atanasije se živo seća kako je, zavolevši crtanje i topografiju, pred kraj gimnazijskog školovanja sa pažnjom učio od Marka Ignjatovića koji je pravio kartu sela Bukovac. „Od ovoga vremena oseti ja čežnju za matematikom i za zemljomerijem. I činjaše mi se kad bi umeo zemlju meriti i karte sačinjavati, da bi bio najsrećniji čovek na svetu“.

Nikolić bio je prvi rektor Liceja u Kragujevcu (preteče današnjeg Univerziteta u Beogradu), prvi pisac srpskih udžbenika algebre i geometrije, prvi obrazovani srpski inženjer i pokretač inženjerskog obrazovanja u Srbiji. Prvi je graditelj modernih puteva i projektant prve železničke trase, prvi je reformator srpske poljoprivrede i osnivač prve poljoprivredne škole, sa Jovanom Sterijom Popovićem pokrenuo je osnivanje Društva srpske slovesnosti i Narodne biblioteke, otpočeo je proslavljanje Svetog Save u školama. Bio je saradnik i poverljiva ličnost kneza Mihaila Obrenovića i Ilije Garašanina. Pisao je drame, poljoprivredne pouke, udžbenike, književne prikaze, skupljao je narodne pripovetke.

Kao prvi rektor Liceja počeo je sa radom 3. oktobra 1839. i predavao matematiku na Liceju do kraja oktobra 1842, kada je došlo do smene dinastija na srpskom prestolu.

Atanasije Nikolić je napisao prve udžbenike iz matematike za Licej i to: Algebra-ustrojena za upotrebljenje slišatelja filozofije u Liceumu Knjaževstva Srbije, 149 strana, pojavila se 26. septembra 1839. Elementarna geometrija-ustrojena za upotrebljenje slišatelja filozofije u Liceumu Knjaževstva Srbije, izašla 1841. godine.

Na njegov predlog Savindan je od 1840. u Srbiji ustanovljen kao školska slava. Redovni član Društva srpske slovesnosti postao je 27. maja 1842. a sekretar Društva bio je 1842/43.

ЗАКОНИ О ПРОСВЕТНОЈ ИНСПЕКЦИЈИ И ОСНОВНОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ У ПРОЦЕДУРИ

(Наставак са стр. 1)

Закони о основној и средњој школи очигледно су чекали доношење Стратегије о развоју образовања како би на основу предлога стручне и друге јавности српски парламентарци донели и ове законе и тиме одредили смер реформе у сектору основног и средњег образовања. Иако су се и у протеклом периоду доносиоци одлука заклињали у искрене намере да поправе материјални положај и услове рада у „делатности од посебног друштвеног интереса“, то нису успели да отправе и адекватним друштвеним издвајањем за ову делатност, већ је напротив, издвајање било све мање и тренутно износи свега 3,1% БДП из републичког буџета и 0,5% БДП из буџета локалних самоуправа, бар по рачуницама синдиката и макроекономским пројекцијама из Закона о буџету, док је по речима ресорног министра ово издвајање веће и износи око 4,5%. Где се изгубила разлика од готово цео проценат БДП, то само зна ресорни министар и локални финансијски моћници. Нешто смо, ипак, склонили веровању да је прва рачуница тачна, а друга у функцији политичке реторике, као уосталом и најава да ће се држава залагати да се степен финансирања образовања подигне на 6% БДП.

Јасно је једно – да и поред Стратегије, и поред нових закона, није могуће осигурати квалитетније образовање, нити унапредити његову социјалну димензију, бесплатне уџбенике и бесплатно школовање за све и на свим нивоима, уколико држава не „одреши каиш“ и издвоји већи део „националног колача“ за образовање. Без тога биће недостижни и циљеви већег обухвата маргинализованих група бесплатним образовањем, рад у једној смени, већи проценат пунолетних грађана обухваћених универзитетским образовањем, смањење броја неписмених, пројекат родитељ-учитељ, школовање за посао, не за биро за незапослене, безбедност ученика и запослених, стручни и компетентни наставници, педагошке асистенте и друго о чему смо више пута и досад писали.

Овај пут желимо да поздравимо намеру законодавца да уведе реда у ефикаснију контролу свих образовних установа, а нарочито оних који су досад били недодирљиви – високошколских (високих школа, факултета и универзитета) који су се сакривали плаштом аутономије који може једино да се односи на универзитете, а не и на факултете и високе школе. Решење видимо у новом Закону о просветној инспекцији, на чијој је припреми отпочео поступак и за који се очекује да буде усвојен у наредној 2013. години. Закони о основној и средњој школи требали би бити донети ускоро.

Елем, Закон о просветној инспекцији, неопходан и због чињенице да је Србија једина држава у региону која, засад, нема овај закон, који би требао избрисати сада постојећу поделу просветних инспектора задужених за основно и средње образовање и инспектора за високо образовање. И не само то, тиме би се смањило хаос у универзитетском образовању, нарочито у раду тзв. истурених одељења, од којих многа послују на начин да крше и сада важећи Закон и рад без акредитација, производећи, на тај начин, велик број лажних диплома.

Синдикат радника у просвети Србије поздравља и најављену новину да се поново обједини инспекцијска служба и изузме из патроната локалних самоуправа – градских и општинских. Новим Законом инспекције ће се вратити тамо где припадају – под ингеренције Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Досадашњи патронат локалних самоуправа над просветном инспекцијом производио је, у принципу, велик број непотребних спорова и доводио до великог броја изгубљених судских спорова, па самим тиме и до блокада школа, које су изгубиле спорове због лоших одлука просветних инспектора и утицаја

Маме замењују наставнице!

Ђаци ће, уместо у клупама, моћи да учу у кревету, моћи ће учioniце да замене дневним собама, а наставнице мамама. Учење код куће једна је од новина које доноси нацрт закона о основном образовању, који би у групи просветних закона требало ускоро да се нађе пред посланицима. За ову могућност биће довољно само да родитељи на време обавесте школу да ће сами организовати наставу за своју децу. А школа ће на крају године деци обезбедити да положи испите и заврше разред. Закони који регулишу области основног, средњег и образовања одраслих требало је још у фебруару да буду усвојени, али су ипак повучени. У међувремену, направљене су и одређене измене у овим документима.

У првој верзији закона о основним школама, гарантује се обезбеђивање бесплатних уџбеника, исхране и превоза за одређене категорије ученика. Сада се само оставља могућност да деца то добију. Избачен је и део који се бави сарадњом са родитељима и њиховим ангажовањем у школи. Пише једино да ће родитељи једном месечно моћи да присуствују настави када је отворени дан школе. На последње две седнице законима се бавио и Национални просветни савет. Дали су сагласност, али међу примедбама је и та да број ученика у одељењу није смањен са максималних 30 на 25. Исту примедбу изнели су и када је реч о закону о средњим школама. То су нагласили и у писму које су упутили Министарству просвете. Када је реч о средњошколцима, упозорили су и да недељно не смеју да имају више од 30 часова. - Максималан број ученика у одељењу треба да буде 25 - нагласила је на последњој седници НПЦ проф. др Десанка Радуновић, председница овог савета. - Спорно је и то што ученицима није остављена могућност учења језика и на почетном нивоу. То значи да неко ко је у основној школи учио француски, мора да га учи и у средњој. Ако је имао само један страни језик у ОШ, а сачекају га два у средњој, овај други неће моћи да учи као почетник, већ ће морати да стигне генерацију.

Штрајку одзвонило

Када нови закони ступе на снагу, наставници више неће моћи да бојкотирају часове. И током штрајка, настава не сме да се прекида, а часови могу само да буду скраћени на 30 минута. Синдикати су огорчени због оваквог предлога и кажу да је штрајк уређен другим законима, а не просветним.

Задруге

Основци ће, ако буде усвојен нови закон, моћи да оснивају задруге. Оне су осмишљене како би подстакле ученички рад, али и да им помогну да се професионално оријентишу. Правила рада биће строго одређена, а задруга ће моћи и да продаје производе и да наплаћује сопствене услуге.

локалних самоуправа на те инспекторе. У току је низ јавних расправа о преднацрту Закона о просветној инспекцији, које ће, надамо се, донети нов квалитет у законитости рада установа образовања, док су закони о основној и средњој школи углавном довршени и чекају скупштинску процедуру.

„Тамарин закон“: ДА МЛАДОСТ НЕ СТРАДА

Споре и мукокрпне процедуре доношења нових закона или измена постојећих, неусклађеност прописа с условима које намеће свакодневица и политичко затезање код усвајања нових прописа допринели су да иницијативу за неке важне измене законе преузму људи који су на „својој кожи“ осетили све мањкавости постојећих прописа. Како је пре месец дана најављено у Новом Саду, до краја године би требало да буду усвојене измене закона у области противпожарне заштите у угоститељским објектима, неформално назване „Тамарин закон“. Иницијативу за измене тих прописа покренуо је Бранко Миладиновић, отац Тамаре Миладиновић, једне од жртава стравичног пожара у новосадској дискотеци „Контраст“ у којем је животе изгубило шесторо младих људи.

По његовим речима, стриктном применом нових прописа створиће се услови да млади безбедно излазе у град и да се више не деси ниједна трагедија попут „Контраста“ или „Лауница“. „Тај закон ће учинити да неке одредбе буду обавезне, што до сада није био случај. Важно је што ће се искристалисати ланац одговорности у тој области, јер то до сада такође није било јасно одређено. Мора се знати шта је чији посао и сви инспектори и други службеници органа управе морају бити свесни својих обавеза и своје одговорности да се више не би догодило да се направи пропуст а да не може да се утврди ко је за то одговоран“, каже Бранко Миладиновић, који је истовремено покренуо иницијативу да новинари добију бенефицирани радни стаж као и да држава оснује пензион фонд за младе људе без посла.

„Маријин закон“: ИЗМЕНЕ ЗАКОНА У ОБЛАСТИ СЕКСУАЛНИХ ДЕЛИКТА

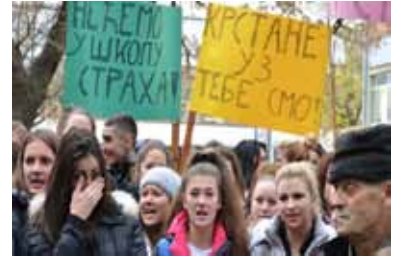
Борбу за измене постојећих закона води још један огорчени отац који је остао без своје ћерке, Слободан Јовановић. У питању је „Маријин закон“, односно измене Кривичног закона у области сексуалних деликта, које је покренуо након што је његова осмогодишња ћерка Марија брутално силована и убијена у Старим Лединцима пре нешто више од две године. Измене које се предлажу „Маријиним законом“ предвиђају да сви педофили и силоваатељи након одслужења затворске казне морају редовно да се јављају судовима, центрима за социјални рад, полицијским станицама као и да не могу да раде на местима где се скупљају деца, рачунајући ту и школе, вртиће, спортске приредбе и слично. Осим тога, уколико се усвоје одредбе „Маријиног закона“, биће забрањено ублажавање казне испод минимума за кривична дела силовања и педофилије, а осуђенима неће бити дозвољено условни отпуст. Последња у низу сличних иницијатива покренута је пре неколико дана, такође у Новом Саду. Наиме, у оквиру протеста одржаног недавно пред новосадским судом због малолетног К. В. из Каћа који је у школском дворишту ножем избио двојицу старијих младића који су га дуже малтеретирали, предложено је увођење у школе „Алексиног часа“. Та иницијатива је покренута као помен на ученика из Ниша који је пре годину и по извршио самоубиство под притиском свакодневног терора који је трпео од вршњака у школи.

Kako su naveli inicijatori, uvoђење „Алексиног часа“ у школе би омогућило наставницима и педагозима да објасне деци шта се сматра насиљем, какве врсте насиља постоје и охрабрили их да сваки такав случај одмах пријаве да би се избегле ситуације које су се десиле Алекси и ученику К. В. из Каћа. Тренд да огорчени родитељи након доживљене трагедије покушавају да утичу на законодавство код нас се појавио у претходних неколико година, али је већ годинама присутан у свету. Тако су у САД у последњих двадесетак година усвојени „Меганин“, „Десикин“ и „Сарин“ закон. У јавности се највише говорило управо о „Меганином закону“, односно групи законских одредби усвојених још 1994. године који обавезује све безбедносне структуре у Америци на то да обелодане и учине доступним информације о регистру сексуалних преступника. Тај закон је усвојен после силовања и убиства седмогодишње Меган Канка, које је починио већ осуђивани педофил.

**Предлог новог закона:
ПРАВО НА САООДБРАНУ**

Иницијатори петиције за ослобађање малолетног К. В. из Каћа до краја године сачиниће предлог закона о заштити деце од злостављања и предати Министарству правде. Конкретне начине како да се спречи и санкционише малтретирање, упутити и председнику Владе Србије и потпредседницима, али и другим државним институцијама, са апелом да се деци у Србији обезбеди већа сигурност. Свесни да неће бити лако и једноставно, покретачи петиције ће најпре ових дана основати Организацију за зашти-

ту деце од злостављања, у чије име ће предложити закон, са садашњим радним насловом „Право на самоодбрану“. „Јављају нам се правници, социолози, психолози и нуде помоћ“, каже Сандра Анушић, иницијатор петиције. „Знамо шта хоћемо и како би требало да гласи, али ћемо се консултовати са стручњацима, пре свега правницима, како би се иницијатива уобличила у форму предлога закона. Један правник нам је међлом проследио неке прописе, тако да ћемо пре писања коначне верзије морати најпре све добро да проучимо. Истражићемо и како је овај проблем решен у другим државама“, каже она.

Оно што ће се засад сигурно наћи у предлогу закона је да се деци дозволи право на самоодбрану, како гласи и радна верзија будућег прописа. Осим тога, биће и предлог да се формирају родитељске патроле у близини школа, којима би се дозволило да фото-апаратима и мобилним телефонима снимају сумњиве особе и о томе обавештавају полицију, да се кривично гоне они који пресрећу и рекетирају децу, а санкције према њима да се поопштре. Такође ће бити предложено да неко од надлежних контролише и школе, односно, које мере предузимају за безбедност деце.

DECU UČI KO ŠTA STIGNE

Za nastavu fizike kvalifikovano 39 zvanja, informatike čak 55

У протекле 2-3 године више пута смо упозоравали на чињеницу да су бројни млади људи стекли дипломе које ниједном не служе, некада и сами суделујући у томе, уписујући неакредитоване факултете, односно неакредитоване студентске смерове, али понекад и што су их факултети, нажалост међу њима неки и државни, (не)свесно обманјивали приликом уписа и током студија да ће са својим дипломатама имати улазницу да обезбеде радно место у проsvети. Ову причу, бар засад и у највећем делу пресекао је министар просвете који је донео Правилник о степени и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи („Службени гласник РС“ – „Просветни гласник“ 11/2012) и који је већ ступио на снагу у суботу, 17.11.2012. године. Овим Правилником јасно је ко може, а ко не може засновати радни однос у школи. Правилник је отклонио бројне дилеме (нисмо сигурни да ли и све, јер живот увек доноси нека изненађења).

Ипак, сад је потпуно јасно да у nižим разредима енглески језик могу предавати и психолози и педагози, чак и библиотекарски... Додуше, библиотекарски више не могу бити, досад често пута апострофирани, професори

физичког, којима је библиотека уствари била улаз да се, обилажењем закона, запосле посредно преко библиотеке на место професора физичког, а заобиде Lista запослених за преузимање, на којој се углавном налазе професори физичког и/или учитељи који „као озебао сунце“ чекају да неко оде у пензију, па да их та школа преузме са Liste.

Да се запосле као наставници информатике у основним школама могу стручњаци са неком од чак 55 различитих диплома (међу њима су и master економије, дипломирани инжењери пословне информатике и професор информатике у образовању (као да се професори иначе не школују за образовање)). Часове физичког у основним школама могу да држе професори физичке културе, али и физичког васпитања. За рад у настани стручни су, по поменутом Правилнику и дипломирани педагози физичке културе, професори физичког васпитања са додатним вештинама – дипломирани тренер, дипломирани организатор спортске рекреације, дипломирани кинезитерапеут...

За наставнике који предају српски као нематерњи језик припадницима националних мањина наставу

могу изводити власници 24 различите дипломе. Часове музичког може да држи и дипломирани музичар за медијску област (ма шта год то значило), док је за физиком квалификовано чак 39 врста физичара и „физичара“. Иако је један број радних места попуњен физичарима, јасно је да се они не могу подвести под законску одредбу и регуларно засновати радни однос уколико немају дипломе мастера, пошто је Закон савршено јасан и каже да сви који су уписали студије након 2005. године (по Болонји) морају имати дипломе мастера. Сличан је случај и са учитељима који имају звање „дипломирани учитељ“, али нису завршили мастер студије, па самим тиме не могу засновати радни однос у школама, чак и онда када би за то било могућности, иако нам није јасно каква би то била могућност да се отворари нова радна места за учитеље, кад су учитељи годинама сифитарни и најчешћи су „гости“ на листама за преузимање.

Време ће показати да ли је Правилник увео реда у политику запошљавања у школама, али, у сваком случају, остaje видљиво да је нпр. у математици од некада 2 звања, lista звања запослених који су могли изводити наставу из математике проширена чак на 31, а у физички, као што смо рекли, са 6 на 39. „Кривци“ за толики број различитих диплома и звања подобних за посао наставника настали су из бројних промена образовног система, али и из хаоса који се повремено јавља и то не само кад су у питању приватне образовне установе, већ и кад се ради о установама чији је оснивач држава.

BOJA MASTILA NEVAŽNA ZA OCENU U IMENIKU

Inspekciji pune ruke posla

Наставници ће и убудуће моћи да уносе оцене у дневник различитим бојама хемијских оловки и фломастера, јер ниједним законом и правилником није прописано да то морају чинити искључиво плавом хемијском. Ово је епилог нескладнијег случаја из који је покренуо професор математике Бранислав Пецарски, након што је директорка те школе на наставничком већу упозорила запослене да је уношење оцена у дневник црвеном, црном и другим бојама - недопустиво. „Затражио сам објашњење којим је то законом регулисано, и да ли је обавезна боја ултрамарин плаво или могу и нијансе париско плавог, кобалт плавог или неке друге. Директорка ме упутила на просветну инспекцију од које је добила примедбу о боји мастила“, каже колега Пецарски.

Ова тема не би доспела до јавности да професор Пецарски заиста није упutio писмо просветној инспекцији у Нишу, у коме на шaljиво-ироничан начин пита надлежне шта је смисао поменутог прописа, да ли и даље сме да користи фломастере који пишу танко и које нијансе плаве су допуштене, ако је обавеза да се користи само хемијска. „Признајем да сам у досадашњем раду приликом уношења оцена најчешће користио различите фломастере који пишу црно и то деblјине 0,4-0,5 mm, понекад лјубицасто, а у пар наврата и тамно-зелено, трудећи се да набављам квалитетне фломастере само из жеље да оцене буду унете педантније и прецизније. Не могу се похвалити баš лепим рукописом, а хемијске на нашем тржишту често умеју да се размрљаве или да из чиста мира престану да пишу, па ми је употреба танко-пишућих

фломастера важна из практично-естетских разлога. Дубоко се извинјавам ако сам на овај начин повредио неки, мени непознат, закон или правилник о раду у просвети и само се надам да time нисам нанео непоправљиву штету генерацијама којима сам предавао“, наводи Пецарски у писму просветној инспекцији у Нишу од које, како нам је рекао, одговор још није добио.

По свему судећи, нишка инспекција ће имати pune руке посла - сем одговора професору математике, инспектори ће морати да објасне и Републичкој просветној инспекцији ко је усмено пренео нетачну информацију о обавезном коришћењу плаве хемијске.

Наћелник Републичке просветне инспекције Велимир Тмушић ка да закони и правилници о оцењивању, вођењу евиденције и издавању докумената не уређују начин и боју оловке којом се пише у дневнику. Тмушић подсећа да се црвена боја традиционално користи за уношење оцена са писмених задатака и да ће то смети да се ради и убудуће. „Једино је прописано да оцена мора да буде бројчана без података, што значи да у дневнику не сме да буде написано, рецимо, два plus или два са тачком. Такође, оцена у дневнику мора да буде написана постојаном бојом, а графитна оловка се не сме користити. Уколико инспектор примети овакве неправилности он има обавезу да сачини записник и наложи отклањање недостатака. У случају да наставник користи различите боје хемијски, нема основа за поступање инспекције“ објашњава Тмушић.

ОТПРЕМНИНЕ СА ЗАКАШЊЕЊЕМ СТИЖУ ВОЈВОЂАНСКИМ ПРОСВЕТАРИМА

Рачуни у 17 покрајинских школа и даље блокирани

НСПРВ, који је захтевом за исплату отпремнина војвођанским просветним радницима овај проблем поново актуелизовао и поред чињенице да ребалансом буџета за ову годину нису планирана средства за ову намену, успео је да убеди „чувара државне ризнице“ да на макне средства и за ову ставку. Како смо неслужбено сазнали, Споразумом између покрајинске и републичке администрације средства ће бити дозначена Покрајинском секретаријату, а преко њега трансферисана бившим просветарима, а сада новопеченим пензионерима који на њих чекају готово пола године. У сваком случају прегото и непримено, јер је Закон прописа рок од максимално 30 дана. На овај начин решена је ова инцидентна ситуација и нови пензионери ће ипак добити оно што им припада, додуше са непромерним кашњењем, али ипак много раније него њихове колеге у протекле две године које су на ову припадност чекале, неки и пуних 20 месеци. Подсећамо да је и том приликом, захваљујући представнику НСПРВ у преговарачком тиму СрпС-а постигнут договор и поред отпора републичког Министарства, ово Министарство које је, успут речено, за то и власно, пребацило тражена средства Покрајини. И том приликом нисмо били задовољни начином како је то урађено – Споразумом између Министарства и Секретаријата, јер смо и тада и сада сматрамо да је то законска обавеза републичког буџета и о њој је беспредметно склапати интерне споразуме и договарати се. Самим тиме што је покрајинска бирократија потписала поменути Споразум о преносу средстава, делом је и сама крива што се ове године опет нашла у готово идентичној ситуацији. Да су прихватили наш став да је то законска обавеза државног буџета, сасвим извесно би средства за ову намену била планирана у том буџету, па би војвођански просветни радници та средства добијали у истој динамици и на исти начин као њихове београдске или колеге из централне Србије. Подсећамо и на то да смо том приликом користили добре услуге и Републичког Омбудсмана и јавности, који су били на нашој страни. Наравно, и даље не прихватамо да се ове и овакве ствари решавају путем било каквих политичких договора, јер се о Закону нема шта преговарати, већ се законско слово на папиру мора и у живот спровести.

Морамо напоменути да овом приликом нисмо имали солидарну подршку наших колега из других синдиката, нарочито оних из УСПРС (краће: Уније), који и даље заступају став да новопечени пензионери нису више ни наши ни њихови чланови, чиме су се огрешили о људе који су и по 40 година јели просветарски хлеб са 7 кора, иако су номинално у праву – ти људи сад су већ бивши чланови. То не значи да није остала наша обавеза према нашим бившим члановима. Шта више, колеге из Уније стално потезу идеју да се колеге које имају један од услова за пензију „отпреме“ у пензију, заборављајући

да ће им на тај начин бити пензије мање за сваку годину коју оду пре прописаних 65 и то за сваку годину 6% мање. О добровољности, слободно израженој вољи избора и правичности нећемо, овај пут, и стога заступати став да би то могле помоћи стимулативне отпремнине, као компензација за изгубљену добит. Чуди и став наше гранске централе СрпС-а, који није прихватио Протокол, којим се гарантовала законска исплата овог давања, па смо остали на милост и немилост ресорних министара, који су ипак, на крају крајева, уважили наше аргументе и прихватили да исплате отпремнине и без тога што нису планиране ребалансом и без тога што није закључен Протокол. Да ли ће они на исти начин да прихвате и исплату новогодишње (светосавске) награде, јубиларних награда и других бонуса, остаје да се види, јер, како ствари стоје, бар што се тиче синдиката запослених у основним и средњим школама, Протокол неће бити потписан. Тиме је угрожен и део који се односи на поновно враћање некадашњег односа између најниже и највише зараде од 1:3 у основним и средњим школама и домовима ученика, односно 1:5 кад се ради о зарадама запослених у универзитетском образовању. Како је Протокол био прихватљив за предшколце и запослене у универзитетском образовању, и даље чуди нелогичност у понашању неких синдиката који су протоколе потписали у овим секторима, а истовремено им није прихватљив идентичан Протокол у сектору основних и средњих школа. На страну солидарност која је угрозила војвођанске бивше просветаре, а сада нове пензионере.

Што се тиче захтева који су заједнички формулисали сви чланови СрпС-а, на предлог НСПРВ, да се републичким буџетом обезбеди средства потребна да се одблокирају рачуни у 50-ак у Републици блокираних школа (17 у Покрајини) због немогућности да те установе измире трошкове по правоснажним судским пресудама, државни ризничар је и даље „тврђ као камен“ и не пристаје да из државног прорачуна исплати ова средства и одблокира рачуне поменутих школа. Остаје да се види ко ће, како ће, на који начин и када помоћи да ове школе редовно профункционишу, иако остаје горак укус неправде пошто су неке напросто гурнуте од стране просветних власти у ирационалне судске спорове за које и нису имали шансу да их добију или су настала дуговања последица уговора које су склопили ранији високи државни дужносници Министарства школског.

У сваком случају, ипак смо добили какво-такво признање за напоре да се испоштује законитост у поступку исплате отпремнина. Наиме, јуче смо добили захвалу из Покрајинског секретаријата, који је на тај начин јавно признао да би војвођански просветарски пензионери тешко добили отпремнине да се за то није посебно заложено наш Синдикат.

НОВО ЗВАЊЕ: ПРОФЕСОР СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА НА СРПСКОМ И МАЂАРСКОМ

Национална Комисија за акредитацију и проверу квалитета акредитовала је, 26. Октобра, још један (нови) интердисциплинарни мастер студијски програм Универзитета у Новом Саду – Професор стручних предмета, на српском и мађарском језику. Тај дипломски академски програм резултат је Темпус пројекта „Master programme for Subject Teachers in Serbia – MASTS“, а школоваће будуће професоре стручних предмета инжењерских, медицинских и економско-правних струка у средњим стручним школама у којима се настава изводи на српском или мађарском језику. Мастер програм обезбедиће студентима који га упишу да, поред стручних, стекну и неопходне педагошке, психолошке и методичке компетенције за рад у настави, што би требало да допринесе побољшању квалитета наставе стручних предмета у одговарајућим средњим школама.

Подсетимо на то да, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, сви који се

школују за рад у настави у основним и средњим школама морају имати завршен мастер ниво (петогодишње студије) и 36 ЕСП-бодова из педагошког, психолошког и методичког образовања. Тако је овај интердисциплинарни мастер програм Универзитета у Новом Саду намењен онима који су дипломирали на факултетима чијим студијским програмима није обухваћено школовање наставничког кадра (на пример, електроинжењер који предаје неки стручни предмет у средњој техничкој школи на својим студијама није имао поменути ППМ-предмет, а та знања и вештине јесу веома важна у образовно-васпитном раду с ученицима).

Нови студијски програм УНС-а траје једну школску годину, односно два семестра, а услов за упис је да је кандидат завршио четворогодишње основне академске студије (најмање 240 ЕСПБ-а) у сродним областима: техничко-технолошке, економске, правне, пољопривредне и медицинске науке. У складу с основном делатношћу средњих стручних школа, студијски програм је конципиран

у три модула: инжењерски, медицински и правно-економски. Базични предмети су из домена психолошких, педагошких и методичких дисциплина, с обавезном праксом у школи одговарајућег профила. Такође, ту је и 19 изборних предмета, који мастер студентима омогућавају да стекну додатне компетенције. С обзиром на интердисциплинарност програма, реализоваће га наставници и сарадници факултета у саставу УНС-а: Филозофског, Природно-математичког, Факултета техничких наука, Медицинског, Економског, Техничког „Михајло Пупин“ и Педагошког. Школску праксу студенти ће изводити у 12 средњих стручних школа и гимназија у Новом Саду и Суботици.

Заинтересовани за упис на овај академски студијски мастер програм, уколико испуњавају предвиђене услове, могу конкурисати до краја овог месеца. Додатне информације и детаљан опис и садржај програма Професор стручних предмета у средњим стручним школама, доступне су на сајту: <http://ucro.uns.ac.rs>.

УМНОЖАВАЈУ СЕ ФАКУЛТЕТИ И УНИВЕРЗИТЕТИ, КВАЛИТЕТ ПАДА

На стотину студената друштвених факултета долази само један професор. Слика на природним и техничким студијама нешто је боља, али је и ту далеко испод европског просека, по коме је један предавач задужен за највише 15 академаца. На овај проблем упозорава проф. др Вера Дондур, председник Националног савета за науку. Она каже да се последњих година умножавају и факултети и универзитети, расте број студената и наставника, али је велико питање квалитета институција и кадрова. „Од када смо почели да уводимо болоњски систем студирања многе ствари

су се промениле“, објашњава проф. Дондур. „Тако смо 2005. године, пре „Болоње“, имали 86 факултета, а данас их је 131. Од 49 високих школа направили смо 69, а од шест универзитета - 19! И број студената порастао је за 37.000. Драматично је већи и број наставника. Она напомиње да их је 2.000 године било 4.600, а данас је у високошколским установама запослено 8.306 предавача. „Велико је питање да ли смо за тако кратко време могли да направимо толико велики број квалитетних наставника“, напомиње она.

SAD NI MI NEĆEMO, ONO ŠTO HOĆEMO!

• Bez dogovora Vlade i sindikata osnovnog i srednjeg obrazovanja • Protokole potpisali predškolci, zdravstvo i visoko obrazovanje

(Nastavak sa str. 1)

Nakon dve runde pregovora održane 22. i 28. avgusta, a u skladu sa zaključcima sa sastanka održanog 28. avgusta ove godine kom su prisustvovali svi sindikati prosvete (iz svih sektora obrazovanja) i resorni ministri Dinkić i Obradović, sindikati su preuzeli na sebe obavezu da se izjasne o predlogu Protokola o zaradama za 2013. godinu i da u prvoj nedelji septembra Vladi dostave svoje predloge Protokola.

Predsedništvo Srps-a je, u skladu sa tim dogovorom, 01. septembra formiralo svoj predlog koji možete videti u uporednoj tabeli u prilogu ovog saopštenja.

dogovora, kojim, u pravilu, nije zadovoljna ni jedna strana, ali su (delom) ispunjeni zahtevi obe strane.

Na sednici Predsedništva Srps-a, uoči pregovora od 19. novembra, na kojima je predsednik Srps-a kategorički odbacio bilo kakvu mogućnost da potpiše

Protokol, i to bilo kakav protokol, rekavši da je jedini zahtev Srps-a korekcija koeficijenata (što je u suprotnosti sa Protokolom koji je Predsedništvo Srps-a donelo u septembru i u kojem je navedeno u 7 tačaka viđenje ovog Sindikata u narednoj budžetskoj godini i u naredne tri godine u kojima je trebalo uspostaviti raniji paritet) su predstavnici Srps-a iz Vojvodine, opterećeni bremenom neisplaćivanja otpremnina, koji se ponovo nametnuo kao problem i od ranije poznatim problemom, blokadom računa 17 škola u Vojvodini i 50-ak škola u Srbiji, videli u novom Protokolu pravni osnov da se do kraja ove godine pronade kakva-takva zakonska mogućnost da se ovaj problem reši glasali za prihvatanje modifikovanog Protokola, u kome bi se u preambuli brisao deo rečenice „u cilju poboljšanja materijalnog položaja zaposlenih u pro-

svetih penzija godišnje košta oko 8 milijardi dinara) ili dovela u pitanje i sam opstanak Vlade. Stoga, ti nemogući zahtevi znače da pregovarači i ne žele da postignu bilo kakav sporazum, a što je direktno u suprotnosti sa prvim i osnovnim „domaćim zadatkom“ svih sindikata, da u socijalnom dijalogu i kroz sistem kolektivnih pregovora dođu do održivog i kompromisnog

i narednu godinu, da ne smanjuje broj zaposlenih u ovoj i narednoj godini, da poštuje zakonsku odredbu o povećanju plata, da nastavi rad i donese Uredbu o koeficijentima i da u roku od naredne tri godine uspostavi odnos između najmanje i najveće plate u osnovnim i srednjim školama i učeničkim i studentskim domovima od 1:3, a u visokom obrazovanju od 1:5, da obezbedi isplatu jubilarnih nagrada i načine da to urade jedinice lokalne samouprave pod pretnjom obustave prenosa transfernih sredstava, da isplati jednokratnu novogodišnju, odnosno svetosavsku nagradu i da dug prema vojvođanskim prosvetarima izmiri do kraja decembra 2012. godine.

Na sastanku od 19. novembra, ipak vrata nisu zatvorena do kraja, već su ostavljena otškrinuta, pošto su se sindikati dogovorili do 29.11. dostave predlog koje bi tačke Protokola izostavili, odnosno koje su tačke Protokola nesporne, te da se tako revidiran Protokol naknadno potpiše. Da li će biti ili neće potpisivanja, pokazuje naredni dani, iako je nejasno kako su protokole za predškolce i visokoškolce potpisali predstavnici Sindikata obrazovanja i Sindikata „Nezavisnost“, a nisu iste tačke protokole za osnovne i srednje škole i domove učenika. Što se tiče ovlašćenog potpisivača Srps-a, on je inače sklon potpisivanju, pa povlačenju potpisa i očigledno neće da potpiše ništa dok to drugi ne potpišu, a onda će da potpiše bilo šta, tražeći alibi u činjenici da su ga prihvatili drugi sindikati, a ne u tome da li je u Protokolu ono što je sam Sindikat tražio. U svakom slučaju, prava zaposlenih, a naročito onih u severnoj pokrajini sada zavise od toga da li će Protokola biti ili neće, jer rebalansom budžeta od 25. septembra o.g. nisu planirana sredstva za otpremnine i naknade po izgubljenim sudskim troškovima, te su škole i dalje u blokadi, a u pitanju su i jubilarne nagrade, pošto ih većina JLS i nije planirala budžetom za ovu godinu, kao i novogodišnje (svetosavske) nagrade i drugo.

Za one koji budu čitali ovu analizu, na kraju pitanje: Kakav bi revidiran Protokol za Vas bio prihvatljiv?

Obradović: Ne možemo da prihvatimo zahtev sindikata

Ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Žarko Obradović izjavio je da to ministarstvo ne može da prihvati zahtev pojedinih prosvetnih sindikata o primeni Uredbe o koeficijentima za 2013. godinu, jer su predlogom budžeta za narednu godinu izdvajanja za obrazovanje limitirana. On je gostujući na Radio-televiziji Srbije kazao da se sa predstavnicima reprezentativnih sindikata u prosveti sastajao nekoliko puta i dodao da je razlog zašto protokol nije potpisan zahtev pojedinih da plate budu povećane udaleko većem iznosu nego što su ekonomske mogućnosti. „Onda smo predložili da iz mnoštva pitanja koji su bili sadržaj tog protokola izaberemo ona za koje postoji saglasnost. Međutim, nema želje za bar minimum zajedničkih pitanja da se usaglasimo, jer se insistira na primeni protokola uredbe o koeficijentima 2013. godine, a ako usvojite budžet za narednu godinu, vi ste objektivno limitirali moguće postojanje s obzrom na stanje ekonomije“, kazao je Obradović. Prema njegovim rečima, primena te uredbe značila bi povećanje na „mala vrata“, dodajući da pojedini sindikati smatraju da je ponuda države o dva povećanja od po dva odsto u aprilu i oktobru sasvim logična, dok drugi misle drugačije.

BEZ DOGOVORA

„Mi tražimo povećanje plata, oni tvrde da nemaju pare i to je začarani krug iz koga ne vidimo izlaz.“ Ovako je Slobodan Brajković, predsednik Sindikata radnika u prosveti Srbije, opisao, sastanak sindikata prosvetnih radnika i predstavnika Vlade Srbije održan 19. novembra, koji je završen bez potpisivanja ponudjenog Protokola o platama za iduću godinu. „Korekcija koeficijenata i to već u ovoj godini naš je jedini zahtev i ako toga ne bude, ja ništa neću potpisati. Oni su od nas tražili da potpišemo nešto što piše u Zakonu o budžetu. Sa aprilom 2013. nam nude povećanje od četiri odsto, a projekcije su da će inflacija do juna biti 14 odsto“ kaže Brajković. U predlogu protokola koji je ponuden sindikatima prosvetara, u 2013. su planirana dva povećanja zarada i to dva odsto u aprilu, dok će oktobarska povišica biti „u skladu sa fiskalnim pravilom definisanim u Zakonu o budžetu“. Iako protokol predviđa korekciju koeficijenata u roku od tri godine, počev od 2013. Brajković ističe da ne veruje takvim obećanjima. On podseća da je u sporazumu nakon prošlogodišnjeg štrajka prosvetara bilo predviđeno da se pregovori o korekciji koeficijenata završe do kraja 2011. ali da vlada to nije ispunila.

Pri tome su tačke 3. i 4. ovog Protokola formulisane u skladu sa tada važećim Zakonom o budžetu za 2013. godinu, a koji je kasnije, Izmenama i dopunama Zakona (tzv. rebalansom budžeta) promenjen, a novo zakonsko rešenje uneto je u Protokol koji je Vlada predložila sindikatima za potpisivanje (desna kolona). Što se, pak, tiče ostalih zahteva, Vlada je prihvatila da u naredne tri godine, kroz koeficijente uspostavi raniji odnos između plata od 1:3 u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika, odnosno 1:5 u visokom obrazovanju. Ono oko čega se nisu složili sindikati i Vlada jeste da Vlada predlaže primenu od budžeta za 2014. godinu, odnosno od decembarske plate za 2013., a sindikati traže odmah, od budžeta za 2013. godinu, odnosno decembarske plate za 2012. godinu.

Pažljivim iščitavanjem i poređenjem predloga Srps-a i predloga Vlade, nakon u taj osnovni predlog unetih zahteva sindikata, jasno je da je Vlada prihvatila gotovo sve što je traženo, bar što se tiče našeg sindikata, pošto je USPRS tražila da se izvrši razdvajanje plata u javnom sektoru od penzija, a što je kao i zahtev da se koeficijenti odmah linearno koriguju za oko 30%, za Vladu „kvadratura kruga“, pošto bi ta operacija trebala da u budžetu u kom inače nedostaje više od stotinu milijardi, koštala novih oko 240 milijardi dinara (svaki procenat povećanja plata i sa njima

SKGO: Odakle pare za plate vaspitača?

Stalna konferencija gradova i opština (SKGO) zatražila je od ministara finansija i prosvete odgovor iz kojih sredstava će biti obezbeđeno povećanje zarada zaposlenima u predškolskim ustanovama, nakon što vlada usvoji uredbu koja će omogućiti da svi zaposleni u vrtićima u Srbiji sa istom stručnom spremom imaju istu platu. Podsetimo, na donošenje ove uredbe do kraja 2012. Vlada Srbije se obavezala u protokolu koji je prošle nedelje potpisala sa sindikatima predškolskog vaspitanja i obrazovanja. „SKGO se protivi uvođenju novih finansijskih obaveza za lokalne vlasti ukoliko nisu obezbeđeni novi izvori prihoda ili dodatna sredstva iz republičkog budžeta“, navodi se u pismu koje je ova organizacija uputila ministrima finansija i prosvete Mladanu Dinkiću i Žarku Obradoviću.

sveti“ kao i tačke 3. i 4. Vladinog Protokola, pošto iritiraju najveći broj zaposlenih u prosveti (iako se radi o formulacijama iz Zakona o budžetu). Nažalost, glasanje je pokazalo da nema većine, već su se članovi Predsedništva našli u poziciji pola-pola i odluka nije doneta, tako da je de facto na snazi ostala Odluka Predsedništva od 01. septembra.

Nepotpisivanjem ovog Protokola koga su prethodno potpisali sindikati zdravstva, a zatim sindikati predškolskih ustanova i sindikati visokoškolskih ustanova, sindikati zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika ostali su taoci uslovljavanja potpisa jednog sindikata, pristankom drugog, što je takođe dovelo do blokade pregovaračkog procesa i što je jedino moguće rešiti na način da se Vlada odredi da Protokol važi samo za one koji ga potpišu, a ne i za sve, jer u tom slučaju bilo bi interesantno videti ko je to i zašto protiv toga da Vlada redovno izvršava sve obaveze prema zaposlenima u prosveti i garantuje redovnu isplatu plata zaposlenima za ovu

„Solidarnost“

„Sindikat obrazovanja Srbije neće potpisati protokol o poboljšanju materijalnog položaja zaposlenih u prosveti ukoliko to ne učine bar dva sindikata. To je odluka Predsedništva. Mi ćemo se solidarisati sa drugim sindikatima, da ne ispadne kako smo jedini koji hoće da potpišu protokol. Zahtev da korekcija koeficijenata počne 2013. godine nije realan, jer u budžetu za narednu godinu nisu predviđena sredstva za to“ rekao je Branislav Pavlović, predsednik Sindikata obrazovanja Srbije.

КОЛЕКТИВНО (ПРЕГО)ВАРАЊЕ

<i>Предлој СрпС-а гостивљен Влади</i>	<i>Предлој Влаге РС ог 19.11.2012.г.</i>
Влада Републике Србије и представници репрезентативних синдиката просвете, у циљу побољшања материјалног положаја запослених у просвети, дана ____ 2012. године у Београду, закључују	Влада Републике Србије и представници репрезентативних синдиката просвете, у циљу побољшања материјалног положаја запослених у просвети, дана _____ 2012. године у Београду, закључују
ПРОТОКОЛ	
1. Влада Републике Србије ће редовно извршавати све обавезе према запосленима у просвети и гарантује исплату плата запосленима у просвети за 2012. и 2013. годину.	1. Влада Републике Србије ће редовно извршавати све обавезе према запосленима у просвети и гарантује исплату плата запосленима у просвети за 2012. и 2013. годину.
2. Влада Републике Србије обавезује се да се број запослених у просвети неће смањивати у 2012. и 2013. години.	2. Влада Републике Србије обавезује се да се број запослених у просвети неће смањивати у 2012. и 2013. години.
3. Повећање плата запосленима у просвети у 2012. години, почев од октобарске плате, биће у износу стопе раста потрошачких цена у претходних шест месеци.	3. ~~Повећање плата запосленима у просвети у 2012. години, почев од октобарске плате, биће у износу од 2%.~~
4. Влада Републике Србије обезбедиће повећање плата у 2013. години запосленим у просвети, почев од априлске плате у износу стопе раста потрошачких цена у претходних шест месеци, уз увећање за половину реалног раста БДП у претходној години, уколико је тај раст позитиван, а од октобарске плате у 2013. години, у износу стопе раста потрошачких цена у претходних шест месеци.	4. ~~Влада Републике Србије обезбедиће повећање плате у 2013. години запосленима у просвети, почев од априлске плате за 2%, а од октобарске плате у 2013. години, у складу са фискалним правилом дефинисаним у Закону о буџетском систему.~~
7. Влада Републике Србије донеће нову Уредбу о коефицијентима за обрачун и исплату плата у којој се обавезује да ће у року од наредне три године успоставити ранији однос између најниже и највише плате од 1:3, при чему би запослени на најједноставнијим пословима имао коефицијент који му обезбеђује законом загарантовану минималну зараду. Саставни део ове Уредбе је и члан 3. којим се основни коефицијенти из Уредбе увећавају за: послове руковођења, одељенско старешинство, рад у комбинованим одељењима, наставнику у одељењу редовне школе која изводи ИОП, наставницима, васпитачима и стручним сарадницима за стечена звања, за менторство и др.	5. Представници Владе Републике Србије и репрезентативни синдикати наставиће рад на изменама Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама. Влада Републике Србије ће у року од три наредне године, почев од 2013.године радити на усклађивању коефицијената, тако да однос најмање и највеће плате у основним и средњим школама и ученичким и студентским домовима буде 1:3, а у високом образовању 1:5. Постепена реализација наведеног ће отпочети почетком 2014.године.
5. Влада Републике Србије обезбедиће исплату јубиларних награда запосленим у просвети, из буџета јединица локалних самоуправа на територији Републике Србије, отпремнина и трошкова по одлукама судских пресуда, у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања. Јединице локалне самоуправе су у обавези да информацију о исплатама јубиларних награда запосленим у просвети достављају Министарству финансија и привреде (реализацију ове тачке контролисаће Министарство финансија и привреде).	6. Влада Републике Србије обезбедиће исплату јубиларних награда запосленима у просвети, из буџета јединица локалних самоуправа на територији Републике Србије, у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања. Јединице локалне самоуправе су у обавези да информацију о исплатама јубиларних награда запосленима у просвети достављају Министарству финансија и привреде. Реализацију ове тачке контролисаће Министарство финансија и привреде, на тај начин што ће обуставити пренос трансферних средстава односно припадајућег дела пореза на зараде јединици локалне самоуправе уколико јединица локалне самоуправе не изврши своју законску обавезу.
6. За све запослене у просвети, Влада Републике Србије ће обезбедити исплату једнократне новогодишње, односно светосавске награде у износу од 4000 динара нето, кумулирано кроз децембарску зараду у бруто износу, која ће се исплатити у јануару 2013. године.	7. За све запослене у просвети, Влада Републике Србије ће обезбедити исплату једнократне новогодишње, односно светосавске награде у износу од 4000 динара нето, кумулирано кроз децембарску зараду у бруто износу, која ће се исплатити у јануару 2013. године.
	8. Дуг за отпремнине за пензију запосленима са територије Војводине обезбедиће се до краја децембра 2012.године.
ЗА ВЛАДУ: <i>мр Млађан Динкић, с.р.</i> <i>проф. др Жарко Обрадовић, с.р.</i>	ЗА СИНДИКАТЕ: <i>Бранислав Павловић (СОС), с.р.</i> <i>др Томислав Живановић („Независност“), с.р.</i> <i>Драган Мајићјевић (УСПРС), с.р.</i> <i>Слободан Брајковић (СрпС), с.р.</i>

ALEKSIN ČAS

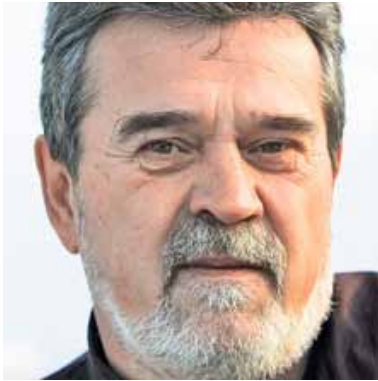
MLADI NE ŽELE DA ŽIVE U STRAHU

Piše: **Toma Todorović***

Od dece se mnogo može naučiti, to je činjenica. Ono što su golobradi drugovi maloletnog Krstana V. iz Kaća kod Novog Sada i njihove školske drugarice uz podršku odraslih, rodbine i prijatelja, učinili, mora da bude nauk za sve u ovoj zemlji.

Petnaestogodišnji Krstan V., učenik prvog razreda srednje škole, podsećamo, pre mesec dana napao je nasilnike zato što ga od njih nisu zaštitili odrasli – njegovi profesori, školski organi, policija i druge institucije. Pokušao je da stane na put nasilju u svojoj školi. Mesecima fizički maltretiran, usput i pljačkan, jer su njemu i njegovim drugarima siledžije svakodneвно otimala novac, na nasilnike je krenuo nožem. Povredio je dvojicu. I odbranio se. Potom je uhapšen, a posle tronedeljnog pritvora pušten.

Krstanovi drugarice i drugovi su, dok je on bio u pritvoru, skupili su deset hiljada potpisa za peticiju. Nisu, mora se to reći, Krstanovi vršnjaci potpise skupljali samo da bi njihov drug bio pušten iz zatvora. Jesu i zbog toga, ali im je krajnji cilj bio nešto drugo: oni su stali uz svog druga jer su, ako glasno ne

progovore, znali da Krstan lako može biti terećen za pokušaj ubistva. Želeli su da to spreče. Kao što su, a to je ono čega se odrasli nisu setili, dobro znali i da se ovaj petnaestogodišnjak samo branio od nasilnika i da zbog toga treba da bude oslobođen krivice.

Uz potpise i peticiju mladi Srbije poslali su još jednu veoma jasnu poruku – ne žele da žive u strahu, ne žele da sa strepnjom idu u školu. Žele zaštitu organa, ustanova i institucija sistema, žele bezbednost i mirno školovanje, devojčstvo i dečastvo.

Na kraju su mladi iz Kaća i Novog Sada, i zbog Krstana V., ali još više zbog mladog Nišlije Alekse Jankovića, koji je aprila prošle, 2011, kada je imao samo četrnaest godina, izvršio samoubistvo ne mogavši više da izdrži psihičku i fizičku torturu starijih od sebe dečaka, učinili još jedan veliki korak, koji je, činjenica je, trebalo da bude korak odraslih.

U znak sećanja na mladog Nišliju, koji je sebi prekratio život jer je mesecima bio maltretiran, a niko mu nije pomogao, iako su u školi i gradu, pa čak i u policiji svi znali šta preživljava i doživljava, srednjoškolci iz Novog Sada predložili su da se u srpsko školstvo uvede obavezan „Aleksin čas“, da se makar jednom nedeljno na tom času, u svim obrazovnim ustanovama u Srbiji, govori o nasilju i zlostavljanju dece i đaka, kako da se to spreči, a ne da se o tome čuti.

Mladi su u ime vršnjaka žrtava nasilja u Srbiji u svojoj lekciji odraslima rekli još nešto: velika je opomena za ovu zemlju tragična smrt Alekse iz Niša i ovakva samoodbrana Krstana iz Kaća.

Sve su rekli...

*novinar „Politike“

KONAČNO STRATEGIJA OBRAZOVANJA

Kuda ide srpsko školstvo?

Rokovi kratki, Strategija izolovan dokument

(Nastavak sa str. 1)

Piše: **prof. Hadži Zdravko M. Kovač***

Vlada Republike Srbije, konačno je usvojila novu Strategiju razvoja obrazovanja (do 2020.) – dokument kojim bi trebali biti utvrđeni pravci razvoja celokupnog srpskog obrazovanja. U svakom slučaju, dva su ključna pitanja: da li je osam godina, koliko je do ciljana, 2020. godine, realan rok da postavljeni ciljevi budu i ispunjeni i koliko je temeljne promene u sistemu obrazovanja sprovedsti, ako istovremeno ne budu sprovedene i temeljne promene u privredi, na tržištu rada, a naravno i same temeljne društvene promene. Javna rasprava je otpočela u aprilu ove godine, a i pre nego što je obnarodovan prednacrt Strategije, on je izazvao brojne polemike u prosvetnoj i drugoj javnosti. Od kraja marta dokument je javan i o njemu su se, uglavnom, izjasnili svi koji bi o ovoj temi trebali nešto i da kažu. Iako se očekivalo da dokument usvoji prethodna vlada, to se nije desilo, tako da je usvajanje Strategije ostalo novoj – staroj prosvetnoj vlasti i novoj republičkoj Vladi.

Nakon što Vlada u četvrtak 25. oktobra usvojila Strategiju, ovaj strateški obrazovni dokument upućen je na javno čitanje u Narodnu Skupštinu. U novembru završni, finalni tekst Strategije razvoja obrazovanja do 2020. godine je predstavljen SANU, PKS i drugim poslodavačkim organizacijama, esnafskim udruženjima i drugim zainteresovanim. Prvo slušanje u Narodnoj skupštini Srbije održano je 28. novembra, a drugo 12. decembra o.g.

Nakon usvajanja u Parlamentu, otpočela bi i njegova realizacija. Strategija, onako kao što je zamišljena, vrlo je ambiciozan dokument, koji predviđa menjanje mnogih standarda u prosveti, a neke stvari će morati da se menjaju temeljno i iz korena. O većini ovih promena koje čekaju srpsko obrazovanje pisali smo u ranijim tekstovima, u vreme javne rasprave i što javnih, a što tajnih špekulacija o tome šta Strategija (do)nosi, te ih ovom prilikom nećemo pominjati, već upućujemo čitaoca na naša saopštenja iz prvog polugodišta ove godine.

Elem, verovatno najambiciozniji cilj Strategije je podizanje stope visokoobrazovanih sa sadašnjih 6,5% (odnosno 11,5% ako ovoj brojci dodamo one koji se kod nas smatraju akademskim građanima, ali ne i u Evropi) na 38,5% u narednom periodu. Kod ovih brojki treba u obzir uzeti i činjenicu da su i novinari koji se bave obrazovanjem često „brkali babe i žabe“ i ovaj cilj oglašavali „kvadraturom kruga“, ne vodeći računa o činjenici da je 6,5% od broja svih građana steklo fakultetske diplome, da oni sa jednom godinom studija ili višim školama i nisu uračunati u ovaj procenat, a da se u svetu broj visokoobrazovanih meri u populaciji ljudi starijih od 30 (negde i do 34) godine. Ovo nije domaći zadatak samo za visokoobrazovne ustanove, već je posao za ceo sistem – od vrtića, osnovnih i srednjih škola, do univerziteta. Strategija, stoga, precizno predviđa za koliko treba povećati procenat dece koja upisuju osnovnu školu, za koliko smanjiti odustajanje od obaveznog školovanja i broj onih koji se izgube između osnovne i srednje škole, te kako izvršiti novu raspodelu kvota između budućih srednjoškolaca, tako da ih ubuduće manje bude u srednjim stručnim školama, a više u gimnazijama. Očekuje se da se sadašnji odnos od 3:1 upisanih srednjoškolaca u stručne škole u odnosu prema gimnazijalcima promeni i da bude pola-pola. Kod

ovoga predlagajući su se rukovodili i činjenicom da sve više maturanata srednjih stručnih škola upisuje (nažalost i ne tako brojno završava) fakultete, a ne bave se poslovima za koje su ustručavani na tom nivou obrazovanja koje je, u pravilu, znatno skuplje od gimnazijskog, pa je, s obzirom na tu činjenicu, i u ekonomskom smislu suviše.

Očekuje se da Strategija i smanji nedeljni fond časova u školama, kao i broj učenika u odeljenjima (na 22 do 25), te da se nastava odvija samo u jednoj smeni, što svakako svi podržavaju, ali što ostaje teško dostižan cilj, pošto smo i sami pisali o školama u kojima se nastava odvija u tri, a nekim školama u Sandžaku i u 4 smene, iako nam apsolutno nije jasno kakav je to model organizacije i kako to u praksi i fizički može da funkcioniše. Jedna od ključnih novina je i ukidanje prijemnih ispita i uvođenje različitih matura – u zavisnosti od studija koje potencijalni akademik želi da upiše. Sem toga, škole će školovati i manje tzv. društvenjaka, a više đaka i studenata će završavati prirodne nauke i tehničke discipline. Naravno, kvote na tim smerovima i tim studijama biće znatno uvećane.

I ovom prilikom podsećamo da je naša zamjerka bila u stilu da je Strategija više spisak lepih želja, nego realnost, imajući u vidu sadašnji nivo finansiranja obrazovanja i projekcije obrazovanja u narednom periodu i obrazovanja, ali i nauke koje su nedopustivo niske – najniže u okruženju i Evropi, a ne omogućavaju ni zadovoljne osnovnih funkcija obrazovanja. Takođe, podsećamo i da je velika bitka vođena oko insistiranja privatnih obrazovnih institucija i, naravno, fakulteta da se deo budžetskih sredstava usmeri i prema ovim institucijama. Oko ovog pitanja naravno nema konsenzusa, kao ni oko nekih drugih strateških tema, te će, sasvim sigurno, one biti nastavljene i nakon što Strategija formalno bude usvojena.

Kakvi i koliki će doći i rezultati Strategije biti, videćemo u narednom periodu, iako i autori i ljudi od struke predviđaju da će to biti uočljivo tek za tri do četiri godine.

*generalni sekretar NSPRV i Srps

ЗАВРШЕН КОНКУРС ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ НА ТЕМУ ЕУ

Поводом добијања Нобелове награде за мир, Европска унија је у сарадњи са Европским форумом младих расписала конкурс у цртању и писању на Твитеру чији ће победници путовати на уручење те награде у Ослу 10. децембра. Тема је „Мир, Европа, будућност: шта мир у Европи значи за тебе?“, а конкурс је био отворен за младе од 8 до 24 године и трајао је до 25. новембра.

У оквиру конкурса деца од 8 до 12 година позвана су да своје идеје на тему конкурса изнесу на цртежима, а млади између 13 и 24 године да напишу Твитер поруку до 120 карактера на било ком од 23 званична језика Европске уније

Конкурс је отворен за децу и младе из свих земаља чланица ЕУ, земље која приступа Унији и земаља кандидата за чланство, међу којима је Србија. Четири најбоља учесника биће позвана да присуствују свечаном уручењу Нобелове награде за мир у Ослу, 10. децембра.

Особље ЕУ Инфо центра и партнерске организације Медијски едукативни центар помоћи ће учесницима конкурса да скенирају и пошаљу своје радове на овом европском такмичењу коришћењем он-лајн формулара доступног на веб сајту конкурса (www.reasegroprefuture.eu). Конкурс је отворен за децу из свих делова Србије. У Београду, ЕУ Инфо

центар ће учесницима понудити простор, блокове за цртање, бојице и приступ компјутерима. Конкурс је био отворен до недеље, 25. новембра у ponoћ. Победници ће бити контактирани између 26. новембра и 7. децембра Нобелове награда за мир за 2012. годину додељена је Европској унији за „висе од шест деценија доприноса напредовању мира и помирења, демократије и људских права у Европи“.

У ЈАВНОМ СЕКТОРУ 7,6 % УКУПНЕ ПОПУЛАЦИЈЕ

Када се број запослених у нашем јавном сектору упореди са укупном популацијом добија се сасвим другачија слика од оне која постоји у великом делу јавности. Посматрајући број запослених у укупном јавном сектору Србије, без јавних предузећа, као део укупне популације, долазимо до податка од 6,2 одсто. Ако додамо јавна предузећа онда је то 7,6 одсто. Земље региона, попут Хрватске или Црне Горе, имају један процентни поен више идео запослених у јавном сектору у укупном становништву, а Словенија за два. Велика Британија, рачунајући и јавна предузећа, има 9,4 одсто запослених у јавном сектору у укупној популацији, Канада 10,7, од тога 2,5 одсто у здравству, Немачка 6,2, Пољска 9,2 одсто.

У Србији у образовању ради око 140.000 људи, што је 1,95 одсто укупне популације, док је европски просек 3,46 одсто. У Белгији је у сектору образовања запослено 3,5 одсто укуп-

не популације, у Мађарској 2,6, у Пољској 3,1, у Чешкој 2,7, у Словенији 3,1, у Грчкој три, у Немачкој 2,9, у Британији 4,9, а у Румунији 2,1 одсто.

Ако се величина нашег јавног сектора посматра кроз број запослених у њему у односу на укупан број становника онда је њихов удео скроман, међу најмањим у Европи. Наравно, многи ће потегнути тезу да с нашим бруто домаћим производом не можемо да финансирамо толики јавни сектор. И то је неоспорна чињеница.

Друга често помињана теза је да је продуктивност радника у нашем јавном сектору ниска у поређењу са западом Старог континента. Међутим, познато је да у услужним делатностима, које махом чине јавни сектор, нема драстичне разлике у продуктивности између земаља сличне културолошке матрице. На пример лекар опште праксе у Немачкој не може да има много већу продуктивност од оног у Србији, а сличан је

Јавни сектор око европског просека

Јавни сектор Србије посматрајући удео јавне потрошње у БДП-у је око европског просека. Увидом у предлог консолидованих буџетских расхода за 2013. године види се да тај трошак чини 49,5 одсто БДП-а, али се реалним обрачуном домаћег БДП-а (који је по Фискалном савету и ММФ-у мало потцењен) долазимо до 47,8 одсто расхода јавног сектора у БДП-у током 2012.

случај са већим делом послова у администрацији или школству.

Чак и да је разлика у продуктивности значајна, то би само имплицирало да је потребно запослити више људи у јавном сектору, а мање их плаћати. Нажалост, ово друго је случај, јер су запослени у нашем школству, здравству, војсци, администрацији плаћени око пет пута мање него њихове колеге на западу континента. Ни теза о томе да је једино код нас више плаћен рад у јавном сектору него у приватном апсолутно не стоји. Практично све земље запада имају исту ситуацију. Јавни сектор има у просеку веће зараде, али се то наравно објашњава вишим процесним квалификацијама запослених, што је и у Србији случај.

ИВИЋ: ОЦЕЊИВАЊЕ ИЗГУБИЛО СВОЈУ СВРХУ

Најчешћа оцена у школским дневницима је петица и, чак две трећине ђака су врло добри и одлични. У основним школама њихов број је и већи. А када са неких од међународних тестирања стигну резултати тих одликаша - испостави се да је трећина функционално неписмена, а већина осталих у најнижој категорији. И просветни стручњаци, али и директори школа, сматрају да петице често „пљуште“ без покрића и да се на крају школске године, под утицајем родитеља и репутације ђака из претходних година, просеци неречно подижу. Према последњим подацима Министарства просвете и науке, од 80.000 основаца чак 8.000 имало је све петице у

књижици. „Високим оценама школе дају привид сопственог успеха. Пошто немају друге показатеље квалитета, онда се по успеху ђака школе међусобно такмиче и поклањањем оцена праве „медвеђу услугу“ и ђацима и образовном систему“ - упозорава проф. др Иван Ивић, са Филозофског факултета БУ. „Оцењивање је тако изгубило своју сврху“. Према мишљењу овог стручњака, за инфлацију петица највише су криви наставници - најављују ђацима када ће одговарати и олако деле петице: - Резултат тога је трећина функционално неписмених на ПИСА тестирању, међународним тестовима, али и на националним проверама.

НОВОСАДСКИ МАТУРАНТИ СЕ ЛОШЕ ПРОВЕЛИ НА ЕКСКУРЗИЈИ У НИШУ

Најчешћа оцена у школским дневницима је петица и, чак две трећине ђака су врло добри и одлични. У основним школама њихов број је и већи. А када са неких од међународних тестирања стигну резултати тих одликаша - испостави се да је трећина функционално неписмена, а већина осталих у најнижој категорији. И просветни стручњаци, али и директори школа, сматрају да петице често „пљуште“ без покрића и да се на крају школске године, под утицајем родитеља и репутације ђака из претходних година, просеци неречно подижу. Према последњим подацима Министарства просвете и науке, од 80.000 основаца чак 8.000 имало је све петице у

књижици. „Високим оценама школе дају привид сопственог успеха. Пошто немају друге показатеље квалитета, онда се по успеху ђака школе међусобно такмиче и поклањањем оцена праве „медвеђу услугу“ и ђацима и образовном систему“ - упозорава проф. др Иван Ивић, са Филозофског факултета БУ. „Оцењивање је тако изгубило своју сврху“. Према мишљењу овог стручњака, за инфлацију петица највише су криви наставници - најављују ђацима када ће одговарати и олако деле петице: - Резултат тога је трећина функционално неписмених на ПИСА тестирању, међународним тестовима, али и на националним проверама.

251 ШКОЛА – „ШКОЛА БЕЗ НАСИЉА“

Програм „Школа без насиља“ започет је 2005. године у 54 основне школе, а данас, седам година касније, спроводи га 251 школа у 89 места у Србији. Програм представља пакет мера и активности које школе спровode да би на што квалитетнији начин успоставиле и одржале механизме превенције и интервенције на насиље у својој школи и својој заједници. Циљ конференције је да се ојачају капацитети школа за управљање превенцијом насиља и да се школе подрже, оснаже да буду лидери у промоцији културе ненасиља, а на скупу је још 25 шко-

ла, уручивањем плакета, укључено у Програм. Према речима министра Жарка Обрадовића, плакете не значе да у школама не постоји насиље и да се неће догодити, али значи да су школе на добром путу да развију и користе одговарајуће механизме у превенцији и заштити од насиља. „Не очекујемо да школа сама решава проблеме насиља, већ да треба да буде кључним носиоцем који у превенцији и интервенцији повезује и активира све остале који су везани за рад школе“, рекао је Обрадовић, министар просвете, науке и технолошког развоја.

KAŽU DA ZARADE RASTU!

- Zarade za godinu dana realno manje 3,5% • Najviše u Kostolcu, najniže u Beloj Palanci
- Prosečna neto zarada u Srbiji 368 evra, u Sloveniji oko 1.000 evra, Makedoniji 342, BiH 450, Crnoj Gori 480 • Srbi sa platama ispod proseka na 42. mestu u svetu • Plate 30 odsto manje od regionalnog proseka

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2012. godine u Republici Srbiji iznosi 57733 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u septembru 2012. godine, nominalno je veća za 3,3%, a realno je veća za 0,5%. U AP Vojvodini prosečno isplaćena zarada za oktobar 2012. godine iznosi 55.540 dinara i u odnosu na prosečnu isplaćenu zaradu u septembru 2012. godine nominalno je veća za 0,9%, ali je i za 3,8% niža od isplaćenog proseka u Republici Srbiji. Najviše prosečne zarade u Srbiji isplaćene su u oktobru zaposlenima u Kostolcu - 76.533 dinara, a najniže zaposlenima u Beloj Palanci - 22.417 dinara.

U vrhu po visini plata u oktobru, posle Kostolca, slede beogradske opštine Stari grad - 61.196 dinara, Lazarevac - 59.665 dinara, Palilula - 59.123 dinara i Novi Beograd - 57.729 dinara. Među opštinama sa najnižim platama, osim Bele Palanke, su i Kuršumljia - 22.894 dinara, niška opština Palilula - 24.132 dinara, Arilje - 25.253 dinara i niška opština Pantelej - 25.640 dinara. Posmatrano po delatnostima, najveće prosečne zarade imali su zaposleni u uslužnim delatnostima u rudarstvu - 90.121 dinar, a najmanje zaposleni u proizvodnji

Period oktobar 2012/oktobar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u oktobru 2011. godine, nominalno je veća za 9,0%, a realno je manja 3,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u oktobru 2011. godine, nominalno je veća za 8,9%, a realno je manja za 3,5%.

U Srbiji su zarade u javnom sektoru za 28 odsto veće u odnosu na prosek u privatnom, a u nekim preduzećima su mnogostruko veće. Slično je i u zemljama regiona, ali ne baš kao u Srbiji - u Rumuniji 20 odsto, Bugarskoj 19, Slovačkoj 15, Mađarskoj osam odsto.

Period januar-oktobar 2012/ januar-oktobar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-oktobar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar-oktobar 2011. godine, nominalno je veća za 8,9%, a realno je veća za 2,4%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-oktobar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-oktobar 2011. godine, nominalno je veća za 9,0%, a realno je veća za 2,5%.

ostalih saobraćajnih sredstava - 14.618 dinara, saopštio je RZS. Po visini plata su se izdvojili i zaposleni u upravljačkim delatnostima i save- tovanju - 82.195 dinara, proizvodnji duvanskih proizvoda - 81.994 dinara, zaposleni u oblasti finansijskih usluga, osim osiguranja i penzi- onih fondova - 81.603 dinara, kao i zaposleni u snabdevanju električnom energijom, gasom i parom - 78.428 dinara.

Među onima sa najnižim zaradama su i zaposleni u kinematografskoj, televizijskoj i muzičkoj produkciji sa 17.993 dinara, preradi drveta i proizvoda od drveta, osim nameštaja - 22.140 dinara, zaposleni u proiz- vodnji odevnih predmeta 22.397 dinara i u ostalim prerađivačkim delatnostima - 22.487 dinara.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2012. godine u Republici Srbiji iznosi 41558 dinara (368 evra). U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u septembru 2012. godine, nominalno je veća za 3,2%, a realno je veća 0,4%. U AP Vojvodini prosečno isplaćena neto zarada za oktobar 2012. godine iznosi 40.002 dinara.

SLOVENIJA: NAJVIŠE PLATE U REGIONU

Zaposleni u susednoj Hrvatskoj na kraju meseca dobiju - duplo više novca nego mi. Istraživanja u ovoj zemlji pokazuju da je prosečna plata „dogurala“ do 730 evra za poslednja tri meseca. Kod nas je domaća valuta najviše uticala na niska mesečna primanja, pa prosečan Srbin za 30 dana zaradi svega 366 evra. Od zemalja iz bivše Jugoslavije, svakako su mesečno „najbogatiji“ Slovenci, sa oko 1.000 evra na računu. Prosečna plata Makedoniji je 342, BiH 450, Crnoj Gori 480.

Prosečna zarada zaposlenih, obračunata za sve bivše jugoslovenske republi- ke je 550 evra, a Srbija je za više od trećine ispod proseka.

Kada se ovo uporedi sa 1990. godinom, u Sloveniji je plata bila za 33 odsto

SVETSKA PLATA

Istraživanje Međunarodne organizacija rada (ILO) u 72 zemlje sveta kaže da prosečna svetska plata iznosi 1.480 dolara. Srbija je na 42. me- stu, s platom od 1.058 dolara, manjom od proseka u svetu. Od zemalja bivše Jugoslavije najbolje je plasirana Hrvatska, koja je na 27. mestu, s prosečnom mesečnom zaradom od 1.756 dolara. Makedonija je na 34. me- stu, sa 1.345 dolara, BiH na 35. mestu, sa 1.338 dolara. Od zemalja u okru- ženju, Mađarska „zaraduje“ 1.374, Rumunija 954, a Bugarska 750 dolara.

veća od prosečne SFRJ zarade, a u Hrvatskoj za 12,5 odsto. U Srbiji je tada prosečna zarada bila manja od proseka, ali za samo dva odsto, a ne kao sada, za više od 30.

RASPON PLATA U SRBIJI NA NIVOU PROSEKA EU

Vratila se srednja klasa

Raspon između najviših i najnižih zarada u Srbiji, od 1.10, na nivou je proseka u Evrop- skoj uniji što ukazuje da je, bez obzira na trenutnu ekonomsku krizu, u Srbiji od 2000. vraćena srednja klasa. „Gini koeficijent“, koji je pokazatelj ne- jednakosti po finansijskim primanjima, za Srbiju iznosi 0,30 i po tome je na nivou evropskog proseka što znači da je po tom kriterijumu, jednakost u ovoj zemlji više izražena nego u Rusiji, Narodnoj Republici Kini, Sje- dinjenim Američkim Državama, Brazilu...

Devedesetih godina prošlog veka uništena je sred- nja klasa u Srbiju i ona se vratila posle 2000. godine, jer se od tada desio veliki rast plata kod ljudi koji su se nekad smatrali srednjom klasom. To su zaposleni u školstvu, zdravstvu i administraciji i upravo je u tom javnom sektoru bio najveći rast plata. Sada, bar prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, zaposleni

u finansijskim organizacijama (banke, osiguranje) su najbolje plaćeni u Srbiji, a posmatrano po regionima, prednjači Novi Beograd i Apatin, dok su na za- čelju Bela Palanka, Blace i neki drugi gradovi na jugu Srbije.

Prema istraživanju Delega- cije nemačke privrede u Srbiji, prosečna godišnja bruto zarada generalnih direktora u Srbiji je 5,3 miliona dinara, rukovodila- ca prodaje 3,1 milion dinara, menadžera za marketing dva miliona dinara, a „običnih“ radnika 528.000 dina- ra. Prema rezultatima istraživanja koje je obuhvatilo 21 kompaniju, generalni direktori u Srbiji zaraduju godiš- nje, uključujući i varijabilno nagrađivanje, bruto platu od 2,5 miliona do 13,5 miliona dinara.

Prema istraživanju, prosek plata u Srbiji dokazuje ogromne platne raspone za istovetne radne pozicije, kao i da ukupan trend povećanja zarada od 7,6 odsto u industriji ne može da prati godišnja inflatorna kretanja.

Precizira se da vodeći kadrovi preduzeća dobijaju

između 450.000 i 8,5 miliona dinara, direktori sektora od 250.000 do 3,6 miliona dinara, zaposleni u administraciji od 250.000 do 1,5 miliona dinara, dok godišnji bruto dohodak za stručne radnike varira od 230.000 do 900.000 dinara.

Ministarstvo finansija i pri- vrede priprema odluku koja će obavezati bogate građane Srib- je da prijave svu svoju imovinu

i taj dokument bi trebalo da prodje vladu već sledeće nedelje.

To je pretpostavka da od sledeće godine poreznici krenu u unakrsnu kontrolu onog šta naj imućniji u Srbiji poseduju, a koliko, s druge strane, zvanično zaraduju, sa ciljem da razliku između prijavljenog i stečenog - oporezuju.

Najverovatnije je da će se granica postaviti na 300.000 evra i svako ko ima gotovinu, nekretnine, deonice i drugu imovinu iznad te sume, moraće da je prijavi.

INFLACIJA 11,9%

I ndeksi potrošačkih cena (inflacija) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u novem- bru 2012. godine, u odnosu na oktobar 2012. godi- ne, u proseku su ostale nepromenjene. Potrošačke cene u novembru 2012. godine, u odnosu na isti mesec 2011. godine, povećane su za 11,9%, dok su u odnosu na decembar 2011. godine povećane za 12,6%. Posmatrano po glavnim grupama proizvo- da i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje

u novembru 2012. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Komunikacije (2,9%), Odeća i obuća (1,4%), Na- meštaj, pokućstvo i tekuće održava- nje stana i Resto- rani i hoteli (za po 0,8%), Stan, voda, električna ener- gija, gas i druga goriva (0,6%) i Obrazovanje (0,5%). Pad cena je zabeležen u

grupama Transport (-1,1%) i Hrana i bezalkoholna pića (-0,7%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Inflacija (merena Indeksuima potrošačkih cena)												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godišnja stopa												
2011	11,2	12,6	14,1	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5	9,3	8,7	8,1	7,0
2012	5,6	4,9	3,2	2,7	3,9	5,5	6,1	7,9	10,3	12,9	11,9	-
Mesečna stopa												
2011	1,4	1,5	2,6	1,1	0,4	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,4	0,9	-0,7
2012	0,1	0,8	1,1	0,6	1,4	1,1	0,1	1,6	2,3	2,8	0	-

ПРИЈЕМ У РАДНИ ОДНОС НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ

Питање: Да ли директор школе може решењем да распореди запослене за чијим радом је престала потреба, и који се налазе на листи технолошких вишкова, на упражњено радно место наставника који ће бити на одсуству дужем од 60 дана?

Одговор: Одредбом члана 132. став 6. тачка 1) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11), прописано је да установа може да прими у радни однос на одређено време по расписаном конкурсном лицу ради замене одсутног запосленог преко 60 дана. Према томе, директор школе је у обавези да расписе конкурс за пријем лица на одређено радно време ради замене одсутних запослених преко 60 дана. (*Мишљење Министарства просвете и науке, бр. 610-00-444/2011*)

ИЗБОР ЧЛАНОВА САВЕТА РОДИТЕЉА

Питање: Да ли приликом избора представника савета родитеља могу да гласају оба родитеља која присуствују родитељском састанку, а имају децу близанце, ученике истог одељења?

Одговор: Сагласно одредби члана 58. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) начин избор савета родитеља уређује се статутом установе. (*Мишљење Министарства просвете и науке, бр. 610-00-579/2011-07 од 13. септембра 2011*)

ДОСТАВЉАЊЕ ПОНУДЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ УЧЕНИЧКЕ ЕКСКУРЗИЈЕ

Питање: Да ли представник савета родитеља може да достави понуду за извођење екскурзије као власник туристичке агенције која може да организује екскурзију?

Одговор: У вези са питањем да ли представник савета родитеља може да достави понуду за извођење екскурзије, с обзиром да је власник туристичке агенције која може да организује екскурзију, истичемо да то питање није на посебан начин уређено прописима из области образовања и васпитања. (*Мишљење Министарства просвете и науке бр. 610-00-579/2011-07 од 13. септембра 2011*)

РАДНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПРИПРАВНИКА

Питање: Постоје ли неке специфичности у положају психолога – приправника у школи?

Одговор: Одредбом члана 121. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) прописано је, између осталог, да послове стручног сарадника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона. Ставом 9. истог члана закона прописано је, између осталог, да стручни сарадник мора да има и образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина, из члана 8. став 4. овог закона. Ставом 11. истог члана закона прописано је да ближе услове у погледу степена и врсте образовања наставника, васпитача и стручног сарадника прописује министар.

Одредбом члана 123. став 1. истог закона прописано је да је приправник, у смислу овог закона, лице које први пут у том својству заснива радни однос у установи, на одређено или неодређено време, са пуним или непуним радним временом, и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни рад наставника, васпитача и стручног сарадника, савладавањем програма за увођење у посао и полагањем испит за лиценцу.

Ст. 2. и 3. истог члана закона прописано је да приправнички стаж траје најдуже две године од дана заснивања радног односа. За време трајања приправничког стажа, ради савладавања програма за увођење у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, установа приправнику одређује ментора. Ст. 5. и 6. истог члана закона прописано је да прва три месеца приправничког стажа стручни сарадник ради под непосредним надзором одговарајућег стручног сарадника које има лиценцу и кога му одређује ментор. Изузетно, ако установа нема ментора, односно одговарајућег наставника, васпитача и стручног сарадника са лиценцом, ангажоваће наставника, васпитача и стручног сарадника са лиценцом из друге установе на основу уговора о допунском раду, у складу са законом. Ставом 7. истог члана закона прописано је да стручни сарадник – приправник који има образовање из члана 8. став 2. овог закона и који је током студија остварио најмање 10 бодова у складу са Европским системом преноса бодова на основу праксе у установи, свој рад може да обавља без непосредног надзора стручног сарадника са лиценцом из став 5. овог члана.

Ст. 8. и 9. истог члана закона прописано је да приправник који савлада програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника има право на полагање испита за лиценцу после навршених година дана рада. Приправнику у радном односу на неодређено време, који у року од две године од дана заснивања радног односа не положи испит за лиценцу – престаје радни однос. Приправнику у радном односу на одређено време својство приправника престаје након положеног испита за лиценцу, а радни однос истеком времена на које је примљен у радни однос.

Сагласно наведеном, лице које намерава да заснује радни однос на радном месту психолога у школи мора да има одговарајући степен и врсту образовања за, обављање тих послова, који се прописују Законом и Правилником о врсти стр. н/ спреме наставника и стручних сарадника у основној школи („Службени гласник РС“, / Просветни гласник“, бр. 6/96, 3/99, 10/02, 4/03, 20/04, 5/05, 2/07, 3/07, 4/07, 17/07, 20/07, 1/08, 4/08, 6/08, 8/08, 11/08, 2/09, 4/09, 9/09 и 3/10). Психолог приправник је лице које први пут заснива радни однос као стручни сарадник у школи и његов статус се не разликује од статуса наставника, васпитача и осталих стручних сарадника који су приправници. Такође, приправник психолог у школи може да заснује радни однос на неодређено време, сагласно члану 123. став 1. Закона. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 011-00-122/2012-07 од 12. јуна 2012*)

ПРАВА ДИРЕКТОРА ПО ПРЕСТАЈАЊУ ДУЖНОСТИ

Питање: Да ли нови директор, који има право на мировање радног односа на свом радном месту на коме је радио са непуним радним временом од 35% може распоредити претходног директора на то радно место до истека свог мандата?

Одговор: Одредбом члана 64. ст. 1. и 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) прописано је да се директор установе коме престане дужност због истека другог и сваког наредног мандата или на лични захтев, распоређује на послове који одговарају степену и врсти његовог образовања, као и да ако нема одговарајућих послова у истој или другој установи, остварује права као запослени за чијим радом престане потреба, у складу са законом.

Одредбом члана 131. став 1. истог закона, којом се уређује институт преузимања запослених у установи, прописано је да запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспоредан или има статус запосленог с непуним радним временом на основу члана 137. ст. 2. и 3. овог закона, остварује право на преузимање стављањем на листу запослених са које се врши преузимање.

Одредбом члана 137. став 1. истог закона прописано је да наставнику, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима (допунски, додатни, индивидуализовани, припремни рад и друге облике рада, у складу са посебним законом).

Сагласно наведеном, претходни директор има право да буде распоређен на послове који одговарају степену и врсти његовог образовања, као и да, као нема одговарајућих послова у истој или другој установи, остварује права као запослени за чијим је радом престала потреба. У конкретной ситуацији, нови директор који има право на мировање радног односа на свом радном месту на коме је радио са непуним радним временом од 35% може распоредити претходног директора на то радно место до истека свог мандата. Правни основ тог распоређивања није уговор о раду на одређено време, већ решење директора којим се претходном директору, који има заснован радни однос на неодређено време са пуним радним временом, утврђује статус у погледу рада са непуним радним временом (35%). За претходних 65% радног времена, претходни директор има право на преузимање, односно право да буде стављен на листу запослених за чијим је радом престала потреба. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 610-00-383/2012-07 од 11. јуна 2012*)

ИЗОСТАЈАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ВЕРСКИХ РАЗЛОГА

Питање: Да ли је ученик неоправдано изостао из школе ако из верских разлога није похађао наставу организовану у суботу?

Одговор: Одредбом члана 112. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) прописано је, између осталог, да ученик има обавезу да редовно похађа наставу и извршава школске обавезе. Правилником о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне покрајине Војводине за школску 2011/2012. годину („Службени лист АПВ“, број 9/11 и 1/12) у складу са Законом, дато је право ученицима и запосленим да не похађају наставу, односно да не раде у дане верских празника, али није прописана могућност изостајања суботом за припаднике одређене верске заједнице. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 610-00-339/2012-07 од 13. јуна 2012*)

EFEKAT PINOKIO - NOS NAS ZAISTA ODAJE KADA LAŽEMO

Dvoje španskih psihologa sa Univerziteta u Granadi dokazali su da nas nos, baš kao i u priči o Pinokiju, zaista otkriva kada lažemo. Pinokio, drveni lutak koji nakon brojnih avantura postaje dečak, nije samo junak popularnog romana Karla Kolodija, već i naziv pojedinih fenomena u medicini (Pinokijev kompleks i Pinokijev sindrom).

Španski naučnici Elvira Salasar Lopes i Emilio Gomes Milan otkrili su pomoću termografa, uređaja koji meri temperaturu raznih delova tela, da kada lažemo naš nos otiče (umesto da se izdužuje), dok temperatura u njemu raste. Ovaj fenomen, koji su nazvali efekat Pinokio, javlja se i kada nas obuzme strah. Salasar Lopes i Gomes Milan nisu samo merili temperaturu nosa, već i drugih delova tela, pa su tako otkrili da prilikom izvođenja flamenka, plesačima raste temperatura u zadnjici, da bi se potom širila prema gornjim ekstremitetima. „To je termički otisak Flamenka i svaki ples ima svoj specifični otisak“, kazala je Salasar Lopes, prenose španski mediji. Španski naučnici tvrde, takođe, da ovom metodom mogu da detektuju i seksualnu želju. Prema njima, porast libida se manifestuje rastom temperature u genitalijama i grudima.

OBRAZOVANE ŽENE LEKOVITE ZA PARTNERA

Obrazovane žene pozitivno utiču na partnera i njegovo zdravlje. Fakultetski obrazovane žene pozitivno utiču na partnera i njegovo zdravlje, čak mogu da mu produže i životni vek, tvrde švedski naučnici. Muškarac koji se oženi ženom sa nižom i srednjom stručnom spremom, ima 25 odsto veći rizik da doživi preranu smrt nego onaj koji je u bračnoj zajednici sa visokoobrazovanim suprugom. U istraživanju je učestvovalo čak 1,5 miliona Šveđana starosti od 30 do 60 godina. Psiholozi veruju da su žene koje su završile fakultete zadovoljnije sobom od onih koje nisu, tako da se mirnije posvećuju porodičnom životu i suprugu budući da su ostvarile ostale zacrtane ciljeve. S druge strane, lakše se zapošljavaju, više zarađuju i imaju bolji status u društvu, što takođe olakšava bračni život. Zanimljivo je da se obrazovanje muškarca nije pokazalo kao značajan faktor za život i zdravlje njegove partnerke.

TINEJDŽER PREDUZETNIK

iPhone je postao jedan od najpopularnijih mobilnih telefona u Americi. Jedan 18-godišnjak iz Los Angelesa koristi svoje poznavanje iPhonea za stvaranje vlastitog biznisa; mladi preduzetnik je došao na dobar glas u celoj zemlji... Kuća u rezidencijalnoj četvrti Los Angelesa dom je TechWorldu, svojevrsnoj bolnici za iPhone naprave. Vincent Quigg je mozak kompanije. „Osamnaest mi je godina, pohađam koledž i glavni sam i izvršni direktor i osnivač TechWorlda. Specijaliziramo u podešavanju i popravcima iPhonea.“ Vincentova majka, Carla Quigg, kaže da je njezin sin imao smisao za biznis još od malena. „Uvek je nalazio načina da zaradi koji ekstra dolar. Bio je još jako mali kad je počeo.“ Quigg je TechWorld lansirao dok je bio u srednjoj školi, uz pomoć organizacije Network for Teaching Entrepreneurship ili NFTE, organizacije koja podučava preduzetništvo.

STUDENTSKA VERZIJA „GANGNAM STAJLA“ JEDAN OD NAJGLUPLJIH VIDEA NA INTERNETU

Posle dugogodišnje potrage, napokon je pronađen najgluplji video na internetu. Studentska obrada hita „Gangnam stajl“, pod nazivom „Spartan High School Style“, američke gimnazije iz Pensilvanije, postao je popularan na internetu upravo zbog toga što je fascinanto loš. Nakon neverovatnog uspeha pesme „Gangnam stajl“, na internetu se pojavio nepregledan broj obrada i parodija, ali samo su odabrani uspešni da isplivaju iz jednolične mase. Popularnost može podjednako da uzrokuje i dobar i loš kvalitet, pa je tako ovaj slabo montirani četvorominutni video, koji je prepun neprijatnih momenata i glupih situacija, uz pevanje van ritma i teksta koji na loš način pokušava da promovise spartanski duh ove gimnazije, videlo skoro milion ljudi na „Jutjubu“. Studentkinja Garden sportske gimnazije u Pensilvaniji, koja se razumljivo nije potpisala za ovaj video, odlučila je da sama smisli tekst pesme, ali i da ga sama otpeva, što nikako nije bila dobra ideja. Njeno izvođenje je toliko van ritma i tonaliteta da je sasvim moguće da originalnu verziju pesme nikada nije ni čula. Tokom spota se studentima priključuju profesori, treneri i radnica iz školske kuhinje, pa čak i direktor, a svi oni na užasno neprijatan i zabrinjavajuće loš način izvode popularni konjski ples.

ŠKOLA NAGRAĐUJE ĐAKE AKO UBEDLJIVO SLAŽU UČITELJE

Jedna škola u Kembridžu u Engleskoj nagrađuje đake koji uspeju da se pričom izvuku iz problema i ako uverljivo slažu učitelje, objavio je u nedelju britanski sajt Digital spy. Učenici škole Perse mogu da budu pošteđeni kazne za „manje prekršaje“ ukoliko im pođe za rukom da u trenutku smisle dobar razlog i ako se uverljivo i elokventno odbrane. Direktor škole Ed Eliot objasnio je školsku politiku za list Kembridž njuz. „Kao direktor, želim da dam svoj doprinos stvaranju generacije koja brzo misli i vešto komunicira tako što đacima koji naprave manji prestup dajem deset sekundi da se rečima izvuku i izbegnu kaznu“. „Mnogi na taj izazov odgovaraju izvrsno, čime razvijaju šarm i elokvenciju potrebnu budućoj generaciji britanskih preduzetnika“, rekao je on.

DANCI ZABRANJUJU SOLARIJUM MALOLETNICIMA

Danska ministarka zdravlja Astrid Krag predložila je da se u toj skandinavskoj zemlji donese odluka o zabrani korišćenja solarijuma za osobe mlađe od 18 godina. Inicijativa je pokrenuta, između ostalog, jer se veruje da su solarijumi jedan od uzroka što 12.000 Danaca godišnje dobije rak kože, kao i zato što su mlade Dankinje na prvom mestu u svetu po korišćenju solarijuma. „U obzir smo uzeli pre svega mlade žene, jer ih previše dobija rak“, izjavila je ministarka, dok Društvo za borbu protiv raka podržava predlog, uz argument da „korišćenje solarijuma duplira šanse za dobijanje raka kože“.

Kalifornija je 1. januara 2012. postala prva američka država koja je zabranila upotrebu solarijuma mladima od 18 godina.

TINEJDŽERKA DOŽIVELA SEDAM SRČANIH UDARA ZBOG ANTIBEBI PILULA

Alis Klark je sa devetnaest godina doživela srčani udar, nakon što je uzimala Mikroginin, kontraceptivnu pilulu i to samo mesec dana. Medicinska istraživanja otkrila su kod nje „hiljade“ krvnih ugrušaka na srcu i plućima. Do 30 žena u 100.000 koje koriste ovaj vid kontracepcije razvije potencijalno opasne krvne ugruške.

Alis je iznenadno doživela prvi srčani udar u svojoj kući, a do momenta kada je primljena u bolnicu ekipa Hitne pomoći je „oživila“ čak sedam puta. Njeno stanje je bilo toliko teško da su Rodžer (61) i Freda (60), njeni roditelji, pozvani u bolnicu kako bi

se pozdravili sa svojom ćerkom. Prilikom istraživanja otkriveno je na hiljade krvnih ugrušaka koji su prešli iz njene noge u srce, pa zatim i u oba plućna krila, ali nakon hitnih injekcija protiv zgrušavanja krvi i dva dana provedena na intenzivnoj nezi, Alis je počela da se oporavlja. „Da imam preko 25 godina pretrpela bih ozbiljna oštećenja na mozgu koja bi me pratila celog života, ali pošto sam mlada uspeła sam da se oporavim“, kaže Alis. Sada, nakon više od tri godine testiranja specijalista sa UCL potvrđeno je da je njeno stanje zaista izazvano kontraceptivnom pilulom.